Масса а мехкашкара пролетараш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областен комитета а Грозненски горкома а, Нохч-ГIалгIай АССР-а оргкомитета а Грозненски къахьегамхой депутатий Совета а орган

№ 12(2178) | КIиранди, 9 февраль, 1958 шу | Мах 20 кеп.

Гуш йола коммунизман белгалонаш

В. И. Ленина «социализмах хулаш-хулаш коммунизм хиланза яргьяц» яхача хьехамца хьалхале а лелаеш, Коммунистически партес Советски Союза халкъий низ тIалестабу шоай программах дола, исторически шоашта дагадоаллар, адамий эггара лакхехьара уйла — коммунизман идея вахара чухь кхоачашъярна.

Адамий хьаькъала лакхале йолча марксизмо - ленинизмо хьех, коммунизм — общество дегIаяра лакхехьара лагIа да яхаш. Цу лагIа тIа кхаьчача производительни низаша, Iилман а технически а прогрессо, масса оагIорахьа нах дегIабаххаро шортта общественни рузкъаш хьа а дергда, хIаравар еррига общество тоаеш ший говзалца къахьегаши ше хьийгача къих обществогара шийна деззар хьаэцаши хилара бокъо а оттаергья. Сага вахача хана хиланза даргдоаца гIулакх а хинна къахьегам дIаэттачул тIехьагIа, коммунистически кхетам дегIабена адамий юкъара культура чIоагIа лакхлургья. Социальнии къамашта бечеи масса тайпарча Iоадкъамах саг мукъа а воаккхаш, общественон хьаькъал, хIара саг, инициатива, таланташ, сагах йоахка говзалаш масса оагIорахьа дегIайоалаярна торонаш Iалашъю социализмо, коммунизмо.

Москве 1957 шера ноябре хиннача коммунистическии болхлойи партей викалий совещанес тIаийцача машара Манифеста тIа йоах: «Берригача коммунисташта де дага доаллар, берригаш а дика бахаргбола, деррига халкъаш дегIадоагIаргдолаш, къамашта юкъе даиман машар хургбола общество хьалъяр да». Уж я шоаш маярра, гуш йола коммунизман белгалонаш. Уж белгалонаш ди тIехьа дикагIа а сийрдагIа а бIаргагу хIанз дунен тIа, Советски Союзо, дунен социалистически системан халкъаша деш даращца, дунен халкъий коммунистически боламца.

Ше кердача обществон лакхехьара лагIа хиларах тарра, коммунизм хьа а хул, дегIа а йоагIа чIоагIъенна яьннача социализман йохалург йоацача ларда тIа. СССР-а социализм хьалъяр бахьан долаш, коммунизм хьалъе эша материальни а кхетама а торонаш хьахиннай. Коммунистически общество хьалъелга хIанз тIехьатIайоагIача хана вай де лерхIаш дола сийлахь-доккха гIулакх хинна Iац. Из адамий дIаяхача тIехьенаша де лерхIаш хиннар, Iилман идея — советски наха вахара чухь бокъонца кхоачашъеш я. Коммунизм хьалъяр — советски обществон вахара, цо де хьалхашка оттадаь, практически, къахьегамца, миллионаш болча наха кхетамерча творчествоца кхоачашдеш а кхоачашдергдолаш а дола декхар да.

Вай мехка коммунистически обществон сий дола, йоккха, сийрда гIишло денна дикагIа гуш я, советски болхлой, ахархой, интеллигенцен къахьегама хIара толам массаза боал, цар кхетам лакх мел лу, халкъа боахами культуреи дIахо а чIоагIагIа дегIа мел йоагIа кхы а дикагIа гургья из.

1957 шера дaьраша хьахьокх, Коммунистически партес хьалхале а лелаеш, ССКП ХХ-ча съезда соцамаш кхоачашдеш, промышленность, юрта боахам, Iилма, техника, культура дегIайоалаеш, къахьегамхой материальни вахара хьал лакхдеш, советски халкъо доккхий толамаш даьха хилар. 1958 шера халкъа боахам дегIабара СССР-а паччахьалкхен планах, союзни республикай халкъбоахаман планех промышленноты юрта боахами кхы а чIоагIагIа лакхбе, берригача мехка а хIара республике а вахара хьали культуреи айъе лерхI. Толам боллаш уж планаш кхоачашъяро коммунизм хьалъяра вай гаргагIа тIаозаргда.

Кердача, коммунистически кхоанен белгалонаш бIаьсти тIадувла зIыргаш санна, вай советски обществон вахара чухь массанахьа а тIаювл. Уж белгалонаш гуча а ювл дегIа а йоагIа советски наха бокъонца деча гIулакхашца: болхлошеи ахархошеи фабрикашка, заводашка, колхозий а совхозий а кхашка хIара денна хьегача къица, дIахо дIахьош йолча технически прогрессаца, вай Даьхен хиш тIа хьалъеча кердача, низ болча гидростанцешца, баьх долча лаьттай йоккхий аренаш караерзаярца, хIанзалца ца хиннача тайпара дукха наха чубаха гIишлонаш хьалъеш хиларца, деррига дуне цецдоаккхаш вай Iилманна карагIдийннарашца. Коммунизман белгалонаш общество тоаярна ший сакхетамера творчески къахьегам дIабалар массадолчул тIех лерхIача советски сага оамалца, моральни лакхача вахарца а дуне нийса довзаш болча цун кхетамца а.

Вай мехка коммунизм хьалъе декхар оттадеш экономически эггара хьалха латтача капиталистически мехкашта тIехьакхенза а хьалхадовланза а даргдац вай яьхад В. И. Ленина. Исторически хьахиннача бахьанашта тIагIолла цу мехкий производительни низий лагIа лакхехьа латтар, дунен тIа эггара хьалхагIа хьахиннача социалистически паччахьалкхен чул. « ... царна дага ца хиннача тайпара чехка тIехьаккхувргда вай кхыча паччахьалкхенашта ... Иштта чехка тIехьаккхуврг хиларах, нагахьа санна болама хьалхале лелаеш йизза йола революционни парти хуле, иштта чехка тIехьаккхуврг хиларах вай теша а теш, функагIа хуле а, вай иштта чехка тIехьа а кхувргда,» — йоахар В. И. Ленина.

В. И. Ленина хьалхехьа а кIорггача хьаькъалца гуш хиннар бакъдир вахаро. Из дизза бакъдир шовзткъа шера СССР экономически а культурни а дегIаярах долча лоархIамий цифрашеи СССР-а Лакхехьарча Совета юбилейни сессес оттаьча сийлахь-йоккхача перспективашеи.

Цхьаккха хана, Советски Союзе санна, экономика а культура а чIоагIа а чехка а дегIайоагIилга хинна моттиг дунен тIарча цхьанна мехка йовзаш яц. 1918-ча шера денз 1957 шерага кхаччалца СССР-е промышленни продукци хIара шера юккъера лаьрхIача 10 процент хулаш дегIаенай, хIаьта США — 3,2 процент, Англе — 1,9 процент, Франце — 3,2 процент мара енаяц.

Укх гарггарча 15 шера вай хана арахецаш йола кертера промышленни продукцеш яхара хьакъехьа США-на тIехьакхийна а ца Iеш, хьалха а боалалургба Советски мохк. Капитализман экономика хинначул а хила йиш йолчул а тIех ший экономика лакхъе, вай ханарча капиталистически дунен тIа эггара низ болашагIа болча мехкаца экономически яхь лаьцай Советски Союзо. ХIаьта вайна ховш да, из декхар а кхоачашдерг хилар. Из декхар кхоачашдар, коммунизм хьалъяра гIулакха юкъе доагIа доккха хIама хургда.

Берригача советски наха Iалаьмате чIоагIа гIадбахарца тIаийцар, хIанзехьа а США-а йоаккхача шурий 95 процент шура йоакх вайцига, даьтта доаккхилга юкъера лаьрхIа Американ ВIашагIкхийттача Штаташка доаккхачул кIезигадукха тIехдаьннад вай мехка, аьнна баь хоам. Укх гарггарча шерашка бахача наьха цхьан сага сих дулх, шура, даьтта даккхарна США-на тIехьакхе массайола торонаш я вай юрта боахамга.

СССР чIоагIа дегIаяр гуш да халкъа боахамга дIадохийтача ахчанга диллача. УССР-а Лакхехьарча Совета юбилейни сессе ше даьча къамаьла юкъе новкъ. Н. С. Хрущевс йоалаьча СССР-а халкъа боахамга йохийтача капиталовложеней цифраша хьахьокх, пятилеткагара пятилеткага, шерагара шерага ювлаш советски экономика мишта дегIаенай. 1957 шера халкъа боахаме хинна капиталовложенеш ерригача цхьоалагIча пятилетке хинначул йийттазза дукхагIа я.

Советски Союза халкъа боахам кхы а сихагIа дегIабоалабе, исторически лоаццача хана коммунизман материальни-производственни база йилла производствон средстваш хьаяр а общественни рузкъаш Iоадар а хадданза шерде йиш хулийташ, лакхбеннаб хIанз Советски Союза халкъа боахам. Халкъа боахам дегIабара, халкъа вахара хьал тоадара хьакъехьа кертера торо ше хиларах тарра, къахьегама овсарле хадданза лакхъяр боккха лоархIам болаш хила деза. Духхьал къахьегама овсарле лакхъяра ларда тIа мара шортта материальни рузкъаш Iоадари советски наьха кхетам лакхбари Iалашде а коммунистически принципашца уж дIа-юха хьожадара тIакхача а йиш яц.

Коммунизм хьалъяр — Коммунистически партес нийса вIаштIехьа боахача а дог айдеча а миллионаш болча советски наьха дизза дола, творчески гIулакх да.

Халкъа политически а къахьегама а активностьи инициативен хIанз къаьстта айъеннай вай мехка, шоай дукха езача Коммунистически партена гонахьа айхха кхотаденна накъадода советски халкъ Iалаьмате боккха лоархIам болча кампанена — дукхача къамий Советски социалистически паччахьалкхен Iаьдала лакхехьара орган — СССР-а Лакхехьара Совет хоржаш деча хоржамашта.

Коммунистически общество хьалъяра творчески низах, энергех, чIоагIа безам хиларах дизза да Советски халкъ. Из общество хьалъярна хиланза дарг мел доацар да Советски халкъага: кризисаш, производствон анархи, бе болх ца хилар довзаш йоаца масса оагIорахьа дегIаена, планах йола социалистически экономика, кхоачалургдоаца тайп-тайпара дола советски мехкара Iаламан рузкъаш; Iилман-технически а производственни а эггара чоалхане дола декхараш чакхдаха могаргдола специалистий йоккха говзал йола кадраш, социалистически кхыча мехкий халкъаша а дерригача дунен тIа вай дуккха болча доттагIаша а чIоагIа хьаллоацаш хилар.

Советски халкъанна хьалха йода тIемашка тахкаь, марксизманца-ленинизманца кийчъенна йола Коммунистически парти. Коммунистически парти — советски халкъа хьаькъал дола организатор а еррига коталонаш йоахаш, цун дог урауттадер а я. Коммунизм хьалъяра дола сийлахь-доккха гIулакх бахьан лоаттабеча къовсаме Советски Союза халкъаш кхы а чIоагIагIа гонахьа кхоталу Коммунистически партенеи цун ленински Центральни Комитетаи. Коммунистически партес хьалхале а лелаеш, Советски Союза халкъаша социализм хьалйир, исторически доккхий декхараш кхоачаш ду, адамашта де дага доаллар — коммунизм хьалъяр кхоачаш а дергда.

1 Феврале арадаьннача «Правдан» передовая

СССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла кандидаташ оттабар

Нохч-ГIалгIай республикан къахьегамхой кандидаташ

Нохч-ГIалгIай АССР-а къахьегамхоша СССР-а Лакхехьарча Совета Союза Совете депутаталла кандидаташ оттабаьб новкъостий: Н. С. ХРУЩЕВ, К. Е. ВОРОШИЛОВ, А. И. МИКОЯН, А. И. ЯКОВЛЕВ, С. Я. ЕЗИЕВА, Къамий Совета депутаталла кандидаташ — новкъостий Н. С. ХРУЩЕВ, А. Б. АРИСТОВ, Л. И. БРЕЖНЕВ, Н. Г. ИГНАТОВ, А. И. КИРИЧЕНКО, М. А. СУСЛОВ, О. В. КУУСИНЕН, Н. А. ШВЕРНИК, А. Н. КОСЫГИН, Ф. Р. КОЗЛОВ, П. Г. МОСКАТОВ, П. Н. ПОСПЕЛОВ, М. Г. ГАЙРБЕКОВ, И. Г. ГУСЕВ, А. А. АБУБАКАРОВ, О. А. ЧАХКИЕВ, А. И. СЛЕСАРЕВ, А. ХАМЗАТОВ, Аь. I. ГАГИЕВА, А. И. ПЕНЗУРОВА, И. П. СКУЛКОВ, Б. С. ЧАДОВ, З. Г. ГУНАЕВ.

Сунженски районерча ХХ-ча партсъезда цIерагIча колхозе хиннача колхозникий собране партбюрон секретара новкъ. Антолюшника предложени йоалаю СССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Климент Ефремович Ворошилов оттаве.

Къамаьл даьча колхоза нормировщика новкъ. Несмачнес хьаллоац К. Е. Ворошилова кандидатура, хIаьта СССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат ССКП Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь новкъ. Александр Иванович Яковлев оттаве предложени а йоалаю.

А. И. Яковлева кандидатура хьаллоац колхозника новкъ. Миненкоси, агронома новкъ. Морозовси.

Надтеречни совхозе хиннача собране совхоза кхоалагIча отделенен управляющес массавар а раьза волаш чIоагIа тIоараш а тохаш предложени йоалаю СССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат ССКП ЦК хьалхара секретарь Никита Сергеевич Хрущев оттаве.

ХХ-ча партсъезда цIерагIча колхозеи Надтеречни совхозеи коллективаша соцам бир СССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла № 410 йолча **Ленински** хоржамий округе гIолла кандидаташ **Н. С. Хрущев, К. Е. Ворошилов, А. И. Яковлев** оттаве.

300 гаргга саг вар Грозненски вагонни участкан собране.

Вагонашта планови ремонт еча цеха мастера новкъ. Болдаревс предложени йоалаю СССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат СССР-а Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель новкъ. Анастас Иванович Микоян оттаве. Из предложени чIоагIача безамца хьаллаьцар вагонни участкан производственни отдела начальника новкъ. Бахтина, партийни бюрон секретара новкъ. Герасимчука.

ГIишлоний группан бригадира новкъ. Гончаровс новкъ. Болдырева предложени хьал а лаьца предложени йоалаю СССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат Шалински района школан директор новкъ. Селима Якубовна Езиева оттае.

Селима Якубовна бохктокхамерча балха я, — аьлар новкъ Гончаровс. — Из дика уйла еш хьеж бераш хьалкхедарга. Эггара хьинаре дакъа лоац комсомольски организацен балха юкъе. ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома пленума члена лла хержар новкъ. Езиева. Из я ВЛКСМ XIII съезда делегат. Новкъ. Езиевас шийх бенна тешам боабергбац.

Из предложени иштта хьаллаьцар участкан комсомольски организацен секретара новкъ. Югароваси, дефектоскотиста-комсомолкас новкъ. Чернышкос, иштта кхычари.

Иштта собрани хилар Шелковски МТС-е.

Грозненски вагоннии участкани, Шелковски МТС-еи коллективай собранеша соцам бир № 411 йолча **Орджоникидзевски** хоржомий округе гIолла СССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла кандидаташ новкъостий **А. И. Микоян, С. Я. Езиева** оттабе.

* * *

Советски района хьу кийчъеча комбината болхлоша чIоагIача безамца хьаллаьцар хьайбаш леладара машинни станцени Новосельски совхозеи коллективаша ССКП ЦК хьалхара секретарь Никита Сергеевич Хрущеви НГIАССР-а Оргкомитета председатель Муслим Гайрбекович Гайрбекови СССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла кандидаташ оттабара предложенеш.

— Цiенча дег тIара хьаллоац аз оттабаь кандидаташ, — йоах комбината болхлочо новкъ. Балакиревс.

Хьу кийчъерий юкъарча собранес берригаш раьза а болаш соцам бир № 550 йолча **Урус-Мартановски** хоржамий округе гIолла **Н. С. Хрущеви, М. Г.** Гайрбекови СССР-а Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла кандидаташ оттабе.

Из санна соцам баьб Советски района «Новая жизнь» яхача колхоза колхозникаша а.

* * *

Хоза кийчъяьча Наурски комсий совхоза клубе вIашагIкхийтар 400 гаргга болхло.

Дош лу совхоза керттерча агронома новкъ. Левицкена. Цо предложени йоалаю СССР-а Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла кандидат ССКП ЦК секретарь Николай Григорьевич Игнатов оттаве. Из предложени чIоагIа хьаллоац бригадира новкъ. Понамаревас. Собране берригаш раьза а болаш соцам бу № 547 йолча **Наурски** хоржамий округе гIолла новкъ. **Н. Г. Игнатова** кандидатура СССР-а Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла оттае.

Совхоза цхьоалагIча отделенен управляющес новкъ. Бессарабовас предложени йоалаю СССР-а Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла кандидат Наурски совхоза йоккхагIа йола агроном Анна Ивановна Пензурова оттае. Из предложени хьаллоац комсаш лелаерий бригадира новкъ. Егоровс, электростанцен заведующес новкъ. Церетелес, Алпатовски школан-интерната воспитатела новкъ. Овчаровас, профсоюза совхоза рабочкома новкъ. Пикаловс. Комсаш лелаераша массане а раьза а болаш соцам бир **А. И. Пензуровай** кандидатура оттае.

Шоай собранешка новкъостий Н. Г. Игнатовеи А. И. Пензуровайи кандидатураш хьаллаьцар Каргалински района «Красный пахарь» яхача колхоза колхозникаша.

Наурски комсий совхозеи «Красный пахарь» яхача колхозеи собранешка соцам бир № 547 йолча **Наурски хоржамий** округе гIолла СССР-а Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла кандидаташ **Н. Г. Игнатови А. И. Пензуроваи** оттабе.

* * *

Гудермесски локомотивни депон собране хиннача 700 совгIа саго чIоагIача безамца хьаллаьцар Грозненски вагонни участках новкъостий А. И. Микояни С. Я. Езиеваи вай Даьхен Лакхехьарча Совете депутаталла кандидаташ оттабара предложени.

Депон начальника новкъ. Братчика предложени йоалаю СССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла кандидат Коммунистически партен къаьнагIа вола деятель ССКП ЦК секретарь Отто Вильгельмович Куусинен оттаве.

Электрозаготовительни цеха мастера новкъ. Макаренкос предложени йоалайир СССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат РСФСР-а Министрий Советерча советски контрола Комиссен председатель Игорь Петрович Скулков оттаве.

Уж предложенеш хьаллаьцар предприятен ерригача коллективо. Собране соцам бир № 548 йолча **Гудермесски** хоржомий округе гIолла Къамий Совете депутаталла кандидаташ н. н. **И. П. Скулкови О. В. Куусинени** оттабе.

Шоай собране СССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла бахийта кандидаташ н. н. И. П. Скулкови О. В. Куусинени оттавир Гудермесски совхоза болхлоша а.

«Октябрьнефта» нефтепромыслови управленен транспортни конторан специалисташа, гIулакхерча наха шоай красни уголоке вIашагIа а кхийтта яьча собране къамаьл де дош делар конторан директора новкъ. Дзагуровна. Цо Къамий Совете депутаталла вахийта кандидат оттавир ССКП ЦК секретарь Леонид Ильич Брежнев. Из предложени хьаллаьцар тракторни цеха слесара новкъ. Черниковс, плотника новкъ. Дубравина, шофера новкъ. Карнаевс.

Слесара новкъ. Равчевс предложени йоалаю СССР-а Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла кандидат крекинг-завода оператор Абу Абубакирович Абубакаров вахийта.

Собранес берригаш раьза а болаш соцам бир **Л. И. Брежневи А. А. Абубакарови** СССР-а Лакхехьарча Совета Къамий Совете № 542 йолча **Сталински** хоржамий округе гIолла депутаталла кандидаташ оттабе.

Иштта собранеш чакхъяьлар Грозненски крекинг-завода а.

* * *

Грозни станцен начальника заместитела новкъ. Муравьевс станцен болхлой собране къамьл деш аьлар:

— СССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла кандидаташ ССКП ЦК секретарь Михаил-Андреевич Суслови ССКП Нохч-обкома секретарь Осман Асламбекович Чахкиеви оттабе предложени йоалаю аз.

Собранес н. н. **М. А. Сусловгареи О. А. Чахкиевгареи** дехар дир № 543 йолча **Орджоникидзевски** хоржамий округе гIолла СССР-а Лакхехьарча Совета Къамий Совете баллотироваться де раьза хила аьнна.

* * *

«Малгобекнефта» орден Ленин цхьоалагIча нефтепромыслови управленен собране къамаьл деш промыслан заведующе новкъ. Паука предложени йоалайир СССР-а Лакхехьарча Совета допутаталла кандидат ССКП Центральни ревизионни комиссен председатель новкъ. Петр Георгиевич Москатов оттаве аьнна. Собране соцам бир № 13 йолча **Ставропольски** хоржамий округе гIолла новкъ. **П. Г. Москатов** депутаталла кандидат оттаве.

* * *

№ 546 йолча Малгобекски хоржамий округе гIолла «Ингушски» совхоза коллективо Къамий Совете дипутаталла кандидаташ оттабаьб РСФСР Министрий Совета Председатель **Флор Романович Козлови** совхоза доярка **Гагиев Iабдулмажита Аьсети.**

* * *

Дукха нах гулбенна собрани хилар Шалински районерча «Джалка» яхача совхозе.

Совхоза шоллагIча отделенен управляющес новкъ. Коротковс предложени елар СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете Нохч-ГIалгIай АССР-гара кандидаталла депутаташ № 551 йолча **Шалински** хоржамий округе гIолла СССР-а Министрий Совета Председатела заместитель **Алексей Николаевич Косыгини,** Веденски района Фрунзе цIерагIча колхоза председатель **Заьудин Гунаевич Гунаеви** оттаве. Из предложени берригаш раьза а болаш тIа а ийца чIоагIъю собранес.

* * *

Курчалоевски МТС-а красни уголок нахах хьалийза я.

МТС-а ветврача новкъ. Абубакаровс собране аьлар:

— Вай коллективагара СССР Лакхехьарча Совета депутаталла ССКП ЦК секретарь Аверкий Борисович Аристов оттавича вай гIалат доврздац.

Къамаьл ду профсоюза рабочкома председатела новкъ. Мусхановс.

— Вай коллективе тракторни бригадан бригадир Хьамзатов Ахьмад ца вовзаш мала ва? Цо хьалхале лелаю бригада дикагIчарех я. ДIадахача шера кхычарел хьалхагIа гурахьа ялаташ дIадийр цо. ХIанз тракторашта ремонт яь яьннай из. Новкъ. Хамзатова кандидатура вай оттайойя бакъахьа хет сона.

Из предложени хьаллаьцар МТС-а агронома новкъ. Никифоровас, цхьоалагIча тракторни бригадан бригадира новкъ. Абдурахмановс.

Юкъарча собранес берригаш а раьза а болаш соцам бир СССР-а Лакхехьарча Совета Къамий Совете № 545 йолча **Курчалоевски** хоржамий округе гIолла депутаталла кандидаташ **А. Б. Аристови А. Хьамзатови** оттабе.

* * *

Сунженски района «Победа» яхача колхоза колхозникаша соцам бир № 549 йолча **Сунженски** хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР-гара СССР-а Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла кандидат ССКП Сунженски райкома секретарь новкъ. **Чадов Борис Сергеевич** оттаве.

* *

6-ча феврале «Старогрознефта» нефтепромыслови управленен бурув деттача конторан коллектива собрани хилар. Цига къамаьл даьча керттерча инженера новкъ. Назаровс предложени йоалайир ССКП ЦК секретарь Алексей Илларионович Кириченко СССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат оттаве. Из хьаллаьцар диспетчера новкъ. Сайфулина.

Трибуна тIа ва керттера геолог новкъ. Рагулин.

— Вай коллективе 30 шу гаргга болх беш ва бурув детта мастер Степан Егорович Слесарев, — йоах цо. Из СССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла кандидат оттаве предложени йоалаю аз.

Бурув деттарий собранес массане а раьза а болаш соцам бир № 544 йолча **Старо-Промыслови** хоржамий округе гIолла СССР-а Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла кандидаташ новкъостий **А. И. Кириченкои С. Е. Слесареви** оттабе аьнна.

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла бахийта кандидаташ увттабелга дIадоладеннад

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла бахийта кандидаташ увттабелга ерригача республике гIолла дIадоладеннад. Хоржамаш хилалехь хьалха ю собранеш чакхъювл биззача барт-цхьоагIонца.

Урус-Мартановски района Предгорни овошайи шурийи совхоза болхлой а гIулакхерча наьха а собране цхьоалагIча отделенен механико нов. Мельника Чечен-Айларча № 206 округе гIолла НГIАССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла вахийта кандидат Урус-Мартановски района къахьегамхой депутатий Совета исполкома председатель Эрбиев Эрбе Заинди оттаве предложени йир.

Из предложени хьаллаьцар совхоза кертерча агрономо нов. Лотниковс.

Предгорни овощаши шуреи йоаккхача совхоза болхлой а гIулакхерча наьха а юкъарча собранес Чечен-айларча № 106 округе гIолла НГIАССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла вахийта кандидат нов. **Э. З. Эрбиев** оттаве аьнна баь соцам, дог раьза долаш тIаийцар.

* * *

Каргалински района «Красный пахарь» яхача колхозе хоржамаш хилалехь хьалха хиннача собране первични партийни организацен секретара заместитело Цирина Нохч-ГIалгIай Лакхехьарча Совете депутаталла яхийта кандидат колхоза йоккхагIа йола доярка **Галина Дакталиевна Нагуманова** оттае аьнна предложени йир.

— Новкъост Нагуманова — колхозе дикагIа йола болхо, общественни балха юкъе дика дакъа лоацаш я, — аьлар нов. Цирина.

— Со тешаш ва, вай шийх тешаш хилар, цо, дизза сий а деш, бакъдерг хиларах.

Пхьоаллен заведующи волча нов. Терновсковс, колхозаша Кабановс, Гуровс хьаллаьцар Г. Д. Нагумановаи кандидатура.

№ 65 йолча **Каргалински** хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла яхийта кандидат Г. Д. Нагуманова оттае раьза а болаш соцам бир «Красный пахарь» яхача юртбоахам артела колхозхоша.

Гаражни оборудованен завода клубе дукха нах бар. Завода металлисташ гулбелар укхаза, Нохч-ГIалгIай республикан Лакхехьарча Совете депутаталла бахийта шоай кандидаташ оттабе.

Эггар хьалхара дош ийцар строгальщик волча нов. Смирновс.

— Республикан Лакхехьарча Совета депутаталла вахийта кандидат нов. Климент Ефремович Ворошилов оттавича бакъахьа хет сона — аьлар цо.

НГIАССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла вахийта кандидат производствон новатор, завода сборочни участкан слесарь **Федор Павлович Широков** оттаве предложени йир модельщик волча нов. Дороковс.

№ 5 йолча **Краснознаменни** хоржамий округе гIолла НГIАССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла бахийта кандидаташ н. н. К. Е. Ворошилови Ф. П. Широкови оттабе соцам бир собранес.

* * *

Грознерча крекинг-заводе дукха нах болаш собрани хилар. Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла вихайта кандидат крекинг-завода цхьоалагIча цеха № 5 йолча установкан воккхагIа вола оператор Василий Борисович Удалов оттаве аьнна предложени йир установскан начальника нов. Бурлаковс. Из предложени чIоагIа раьза хинна хьаллаьцар цхьоалагIча цеха начальника нов. Афанасенкос, слесараша н.н. Григоренкоси Казинкинеи.

№ 5 йолча **Кировски** хоржамий округе гIолла НГIАССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла вахийта кандидат В. Б. Удалов оттаве цхьа барт болаш соцам бир собранес.

* * *

НГIАССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла бахийта кандидаташ увттабеш собранеш хилар Гудермесски совхозеи Гудермесски локомотивни дипои. №—63 йолча **Гудермесски-юрта** хоржамий округе гIолла НГIАССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла яхийта кандидат зоотехник **Александра Яковлевна Чердник** оттайир Гудермесски совхоза коллективо. № 60 йолча **Городской** хоржамий округе гIолла НГIАССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла вахийта кандидат тепловоза воккхагIа вола машинист, **Социалистически Къахьегама Турпал Михаил Иванович Радченко** оттавир Гудермесски локомотивни депон коллективагара.

* * *

№ 31 йолча Спартаковски хоржамий округе гIолла НГIАССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла бахийта кандидаташ ССКП ЦК-а Хьалхара секретарь **Никита Сергеевич Хрущеви** ССКП-а Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь **Александр Иванович Яковлеви** оттабир Грозненски вагонни участкан железнодорожникаша.

* * *

«Малгобекнефтан» тохкамаш деш кIоарга бурув тоxача конторан бурув деттараш собране дика баьккар. № 43 йолча **Промысловски** хоржамий округе гIолла бола шоай кандидаташ СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатель **Климент Ефромович Ворошилова** воккхагIа вола бурув тоха мастер **Михаил Степанович Сербини** ва аьлар цар.

№46 йолча **Пседаховски** хоржамий округе гIолла республикан Лакхехьарча Совета депутаталла бахийта кандидаташ оттабаьб ССКП ЦК-а Хьалхара секретарь Никита **Сергеевич Хрущеви «Ингушски»** совхоза трактрни бригадан бригадир **Гуноев Дауда Iумари.**

* * *

№ 45 йолча **Ачалкхерча** хоржамий округе гIолла депутаталла вахийта кандидат оттаваьв партен Нохч-ГIалгIай обкома секретарь **Чахкиев Алсбика Осман.**

№ 42 йолча **Малгобекски** хоржамий округе гIолла «Малгобекнефть» управленен къахьегамхоша депутаталла вахийта кандидат оттавир цу управленен начальник **Плиев Iаддали Султан,** хIаьта №44 йолча **Кутузовски** хоржамий округе гIолла партен горкома секретарь **Иван Алексеевич Аванесов.**

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла бахийта кандидаташ оттабелга йоккха политически активность йолаш чакхдаьлар станце Грозный.

Трибуне — къаьнара железнодорожник стрелочник нов. Иванов ва. Республикан Лакхехьарча Совете депутаталла вахийта кандидат Нохч-ГIалгIай административни экономически района совнархоза председатела заместитель **Семен Семенович Апряткин** оттаве предложени йир цо.

№ 33 йолча **Котельниковски** хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла вахийта кандидат, дог раьза а долаш, С. С. Апряткин оттавир собранес.

* * *

15 шу совгIа ха я Матаева Мате Iайшета божа бетташ болх бу. Хьокхам луш болхло а общественни балха юкъе дика дакъа лоацаш а хиларах. НГIАССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла хержаь а хиннай из.

ХIанз, республикан паччахьалкхен Iаьдала лакхехьарча органе бахийта викалаш оттабе йола шоай бокъо кхоачашъеш, Ленина цIерахча юртбоахаман артела колхозхоша юха а Матаева Iайшета цIи яьккхар.

№ 93 йолча **Асланбек-Шериповски** хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла яхийта кандидат **Матаева Мате Iайшет** оттае соцам бир колхозхой собранес.

ЧIоагIа дог айдаларца чакхъялар НГIАССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла бахийта кандидаташ оттабеш яь «Старогрознефта» цхьоалагIча промыслен нефтяникий собрани.

Трибуне ва промыслан воккхагIа вола инженер нов. Карагичев. НГIАССР-а Лакхехьарча Совете депуталла яхийта кандидат мехкдаьтта доаккхача оператор йола Мария Федоровна Артемова оттае предложени йир цо.

Артемован кандидатура хьаллоацаш къамаьлаш дир н. н. замерщица йолча Нина Буроваси оператора Александр Сергеевси.

№ 19 йолча **Рабочи** хоржамий округе гIолла НГIАССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла яхийта кандидат **Мария Федоровна Артемова** оттайир собранес, цхьа барт а болаш.

* * *

Орджоникидзевски МТС-а болхлойи гIулакхерча наьхеи НГIАССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла вахийта кандидат оттавеш собрани хилар.

Орджоникидзевски МТС-н кертерча инженеро нов. Житковс НГIАССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла вахийта кандидат «Путь к коммунизму» яхача колхоза комплексни бригадан бригадир Иван Александрович Нечаев оттаве предложени йир.

Из предложени хьаллаьцар тракторни бригадан бригадиро нов. Колойтановс.

№ 97 йолча Коммунистически хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла вахийта кандидат **И. А. Нечаев** оттавир МТСС-н коллективан юкъарча собранес, цхьа барт а болаш.

* * *

№ 47 йолча **Ахчой-Мартановски** хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла бахийта кандидаташ овттабир ССКП ЦК-а Президиума член **Михаил Андреевич Суслови** «Новосельски» яхача винсовхоза тракторист Александр Александрович **Шлатови.**

ССКП горкома пленум

ССКП Грозненски горкома шоллагIа пленум хилар. Пленумо дийцар укх лохьехьара дешаш:

1. СССР-еи Нохч - ГIалгIай АССР-еи хоржамаш дарца Грознерча партийни организацей декхарех. Докладчик — ССКП Грозненски горкома хьалхара секретарь новкъ. **А. И. Шепелев.**

2. Города искусствон учреждений балхахи из тоабарна де дезачохи. Докладчик — ССКП Грозненски горкома пропагандани агитацени отдела заведующи новкъ. **А. Я. Заруцкий.**

Хьалхара дош дувцаш дакъалаьцар: **С. С. Седельниковс** — ССКП Ленински райкома хьалхарча секретара, **В. Т. Романовс** — ССКП Сталински райкома секретара, **П. П. Балюка** — ССКП Орджоникидзевски райкома секретара, **И. Е. Куряевс** — № 12 йолча треста 4-ча гIишлоний управленен парторганизацен секретара, **П. И. Камышниковс** — комсомола горкома секретара, **Б. А. Букамовс** — ССКП Старопромысловски райкома пропагандани агитацени отдела заведующес, **Ф. Д. Кругляка** — Грозненски горисполкома торговлен отдела заведующес, **А. Ф. Гореловас** — моттигерча промышленностани коммунальни боахамеи болхлой профсоюзий обкома председатела, **Г. Я. Черкевича** — ССКП Нохч-ГIалгIай обкома секретара.

ШоллагIа дош дувцаш дакъалаьцар: **В. К. Мордовина**— художника, **М. П. Недачина**— халкъа творчестван ЦIен директора, **И. Н. Шаповаленкос**— Лермонтова цIерагIча республикански драматически театра директора, **Г. С. Бовта** — Грозненски горисполкома культуран отдела заведующе, **А. А. Алексеевс** — республикански драматически театра керттерча режиссера, **Н. Я. Правинькес** — ССКП Ленински райкома секретара, **П. Д. Басовс** — республикански драматически театра партийни организацен секретара, **В. Я. Луккера** — «Ленина никъ» яхача газета культуран а вахара а отдела заведующе, **Е. В. Брыксина** — Грозненски горисполкома председатела, **Е. Н. Лубина** — «Грозненски рабочий» яхача газета культуран а вахара а отдела заведующес, **В. М. Бондаревс** — республикански филармонен директора, **Р. М. Ивановс**—культуран заведующе заместитела, **А. И. Шепелевс** — ССКП Грозненски горкома секретара.

Дийцача дешаех де дезаш дола соцамаш дир пленумо.

Керда лакхера декхараш

СССР-а а НГIАССР-а а Лакхехьарча Советашка хоржамаш дарна яхье баьнна шоай балха тIа доккхий толамаш доахаш ба «Октябрьнефта» 2 промыслан хьалхарча бригадан болхлой.

Цу бригадан коллективо тIалоацам баьбар хоржамаш хула ди тIакхачале планал совгIа 100 тонн махкдаьтта даккха, хIаьта хIанзале цу коллективо паччахьалкхенна дIаденнад 58 тонн маьхкдаьтта.

Цу бригадо январь бетта шоай балха норма 142 процент кхоачашъяьй.

Цар балха тIа иштта коталонаш яха торо хиннай цхьа барт а болаш шоашта хьалхашка латта декхараш довза а довзаш, цу бригадан коллективо болх дIакхахьарца.

— Тха бригадан коллективо цхьаккха а ледарло яц ший балха тIа, — йоах цу бригадан лаьттан кIалхьарча ремонтни мастер волча новкъост А. С. Чернобаевс.

Хадданза шоай балха нормаш тIеххкоачаш яр бахьан долаш «Октябрьнефта» сийлен доска тIа бихьаб цу бригадера болхлой — Подсоюзный Петр а, Росламбеков Михаил а, Чернобаев Алексей а, Юсупов Хавади а, иштта кхыбараш а. Дикка хьинар тIа а дахийта шоаш даь тIалоацамаш кхоачашдарна къовсам лоаттабеш я цу бригадан коллектив.

Сурта тIа: аьрдехьара аьттахьа Чернобаев Алексей, Подсоюзный Петро, Россламбеков Михаил.

Сурт и текст Плиева И.

Хьинаре говзанча

1957-ча шера февраль бетта ше Грозне цIа макхаьчча а «Красни молот» яхача завода 4-ча цехе мастерал балха вахар Дзортов Эдилгири. Из цига балха ваха дукха ха ялалехьа цеха коллектива гучадаьлар Эдилгири хьинаре а ший новкъостащца дика товш а вола болхло хилар. Цеха балха эшаш йола инструменташ дика Iалаш а еш, эшшача хана уж лоатта а еш, цо торо хулийтар цеха балха боарамаш кхоачаш а тIех кхоачаш а де. Новкъ. Дзортовс дика болх барах, цунна хIара бетта 400 сомал лохера доацаш ахчан совгIаташ тел.

Дика болх бар бахьан долаш СССР-а а НГIАССР-а а Лакхехьарча Советашка хоржамий комиссеш хоржаш, хоржамий окружной комиссен членал вахийта эггара хьалха новкъ Дзортова цIи яьккхар цеха коллективо.

И. ПЛИЕВ.

«Красни молот» яхача завода 4-ча цеха мастер Дзортов Эдилгири балха тIа.

Юрта боахаман хьалхале лелаерий опытах

Хьалхале лелаю коа тIарча оалхазарий ферма

Свердловски область. Сысертски района Свердлова цIерагIча юртбоахаман артеле боккха лоархIам беш да коа тIара оалхазараш леладар. Шерагара шерага дебаш латт оалхазараш. 1957 шера колхозникаша 274706 фуъ паччахьалкхенна дIа а луш 148 процент кхоачашйир паччахьалкхен поставкай план.

Котамаш лелаярна толамаш даха новкъостал дир хьалхале лелаерий методаш балха юкъе йоалаярои, котамаш дика а ханнахьа а кхабарои. Котамаш лелаю йIайхеи, екъеи, сийрдеи йолча помещенешка. Хьалхувша моттигаш, бIенаш, Iовкъареи гIомареи ваннаш, хIама дуа а хий мела а нийлгаш я птичнике. КIоригашта къаьстта отделени я.

Оттаяь йола ден распорядок дика лелаю птичнике. Электричествоца сердал а еш, ден сердал 13—14 сахьатага кхоачаш йIаьхъяй котамаш лелаераша Iан хана. Из бахьан долаш котамаш Iай а яхка йолаеннай.

Дийнахьа 4-зза хIама дул котамашта хан-ханнахьа. Даара юкъе ялатал совгIа масса-за а витаминии минеральнии даар хулийт. Iуйрийна котамашта зIирг теха дола ялат дул, дийнахьа шозза — бод, бийсанна — декъа ялат дул. Iай яр тайпа дaараш дохийт рациона юкъе: эхьа кем, мукх,

дулх, коартол, морковь, бокъабаь нитташ, мел, йоагаяь тIехкаш, тух. Ялатий фийг котама сих 100 грамм йолаш лу.

КIоригаш кхеяра теркам бу котамашка хьожараша. ХIара шера дуккха кIоригаш ийю инкубаторни станцера ферма. Ферма болхлоша кIоригаш кхабараи лораяраи мел эшар ду. Массехк секци я кIоригий отделене. КIоригаш шоай ханнахьа коа араюврговлаш моттигаш йоахк помещенех.

Хьалхарча кхаь кIиранна кIоригащ хIара ши сахьат массаза дала кхоаб, шоллагIча бетта денз дийнахьа ялхазза кхоаб. Iуйрийнеи сайрийнеи кIина а мукха а ишк екх царна, ден дIоахала — мукхах, кIих, чичах, кIолдах баь бод бехк. Баьца даараш кIоригашта, хьаяьхача шоллагIча дийнахьа денз тел, минеральни даар — диълагIча дийнахьа денз тел. Дийнахьа кIоригашта диазза хIама дул, цу тIа а, хIара хIама мел дуллача хана фийга ялат хувца а хувц. Сайрийна хIама диллачул тIехьагIа, боккхаргаш яьсса йисача кIоригашта кхы тIа а хIама хьокх.

1956 шера колхоза зоотехнико М. И. Казанцевас $Б_1$, а $Б_2$ а яха витаминаш юкъе йола гидролизни дрожжеш рациона юкъе яхийта аьнна предложени йир. КIоригашта, цар 7 денгара 20 денга кхаччалца йолча хана цхьаьцца грамм дрожжеш лу, 20 денгара 40 денга кхаччалца — 2 грамм, 40 денгара 60 денга кхаччалца — 3 грамм лу. Кхийнача котамашта хIара дийнахьа 5—7 грамм дрожжеш лу. Гидролизни дрожжеш дика мегаш я чкъаьран даьттанна меттел.

Котамашка хьоржараша Iан хана ртутно-кварцевой лампа сердал ю котамашта. Цу дерригача гIулакхаша коатIарча оалхазарий унахцIено а продуктивность а дикагIа хулийт.

Сурта тIа: Свердлова цIерагIча колхоза коатIарча оалхазарашка хьежаш хьалхале лелаю Т. Чернышеваи ветеренарни техник Г. Павленкои ртутно-кварцевой лампаца котамашта сердал еш боахк.

Б. Назарова сурт.

Фотохроника ТАСС.

Нохч-ГIалгIай педагогически институт йилла ткъо шу даьннад

Вай мехка социализм хьалъяра ленински плана чудоагIаш да культурни революци елга. Вай мехка культурни революци ярца Iилмеи техникеи дегIаяра Советски Союзо дунен тIа хьалхара цхьа моттиг яьккхай.

ССКП XX-ча съездо оттадаьд халкъа дешара гIулакх дIахо а дегIадоаладара, мехка боахама а культуранна а мел эша специалисташ кийчбара декхар.

Из доккха а лоархIамера а декхар кхоачашдара боккха лоархIам болаш я педагогически институташ, царца цхьана вай институт а.

Вай мехка хьехархочун къахьегам сийдолаш ба.

В. И. Ленина дIадийхад учитель «буржуазни обществе цIаккха а ца лаьттача, ца латтача е латта йиш йоацача лакхалга воаккхилга». (В. И. Ленин, соч. 33, т. 4, 24 оагI.). Цудухьа вай мехка школа Коммунистически партес къаьстта йоакхо ещ я.

Ше лелаю къамий политика кхоачаш а еш, къамий республикий культура дегIайоалаярна а къамашха бола нах балхашта кийчбарна а боккха болх баьб Коммунистически партес.

1938 шера 7-ча феврале йиллай Нохч-ГIалгIай пачхаьалкхаен педагогически институт.

Теххьарча шерашка Iалаьмате чIоагIа дегIаенай институт. Йиллача хана 120 саго дешаш ши факультет мара ца хиннача метте, хIанз заочно дешаш 1036 саги института чухьа дешаш 1080 студенти а волаш йиъ факультет я институте. Соахка сентябрь бетта нохчийи гIалгIайи ши отделени кхы а хьайийлай цига. 140 нохчои гIалгIаи ва хIанз институте дешаш.

Институте хьехаш 93 болхло, царех 28 саг Iилмай кандидаташи доценташи ба.

Марксизман-ленинизман, исторен, эрсий метта, литературан, кхыча а кафедрашка болх дика вIашагIбеллаб преподавателаша, боккхагIча хьехархой опыт къонагIчарна дIа а йовзийташ.

Ше болх бе йолаелча денз кхо эзар гаргга хьехархо арахийцав институто. Хьаькъалца а кхетамца а де доаггIача тайпара нийса балхаш деш ба царех дукхагIа бараш вай республике а, РСФСР кхыча областашкеи краяшкеи, Казахстане а, Киргизе а, кхыча союзни республикашка а.

Хьехара а Iилма-тохкама а балхах дикагIа кхеташ инстебаьнна студенташ аспирантуре деша бахийтаб е институте балхаш тIа битаб. Iилмахочун степень а звани а йолаш хIанз институте балхаш деш ба цигара йистебаьнна К. Ф. Афанасьев, Л. Н. Колосов, Н. В. Титкина.

Хьехархой коллективо боккхача безамца дагакхоаб дийша а баьнна шоашцара дIабаха, хIанз Iилмай доценташи кандидаташи бола В. Безъязычный, Г. Н. Ищук, Г. В. Шекурова, Мкртычева, диссертацеш дIа а енна Iилмахой степень а званеш а ийца бола института болхлой нн. С. К. Шенец, Б. С. Виноградов, Ф. Т. Петраш, А. И. Сербина, И. К. Лосев, Э. Я. Бенская, Б. Н. Путилов, и. кх. бараш а, институт Iойиллача денз цига балхаш деш бола нн. Н. М. Владимиров, З. А. Гавришевская, А. И. Баярчук, В. Е. Попов, пенси а доагIаш цIагIа бола Э. А. Воронова, М. Ф. Ребенко.

Институто деча керттерча балхех болх ба Iилма-тохкама болх. Масса а оагIорахьара Iилма-тохкама болх тоа ца бича, кхетам хадданза лакхбеш ца хилча, хьехархочун говзал совйоаккхаш ца хилча хьехархой кийчбара декхар толамца кхоачашде а студенташ коммунистически хьехамца хьалкхебе а йиш йоацилга дага а кхоабаш, тIеххьарча шерашка Iилма-тохкама болх болабаьб кафедрашка педагогически коллективо. Школаш вахара гарга эза а вай республикан боахами культуреи тоадара тIаберзабаь а ба из болх.

Цу балха юкъе дикка моттиг дIалоац историко-краеведчески проблемаша. Цу гIулакха исторен дешаши грозненски мехкдаьттан промышленность дегIайоалаяра дешаши Iомадеш ва исторически Iилмай кандидат вола Л. Н. Колосов; доцент И. К. Лосев — социалистически яхь дегIайоалаяра а хьалхарчеи шоллагIчеи пхешарен планаш кхоачашъяра тIехьа лоаттабеча къовсама а дешаш тIа болх беш ва.

Къаьстта дукхагIа Iилма-тохкама балха юкъе оза беза институтерча нохчийи гIалгIайи отделенен студенташ. Царна юкъе хIанзале а гучабувл фольклор гулье, нохч-гIалгIай къаман метта, культурана, исторена тохкам бе безам болаш бола хьалхарча курсера студенташ.

Института болхлой декхар латт Iилма-тохкаман балха тематика вахара, школай балхашта кхы а гарга яхьарах а дешара-хьехама болх тоабарна царна хадданза новкъостал дарах а. ДукхагIа уйла тIаяхийта еза дукхагIа хьашт долаш йола темаш оттаяра, йоккхий монографеш язъяра.

Института педагогически коллективо чIоаггIа уйла тIаяхийта болх бу Грознен а республикан а хьехархощцеи школашцеи бувзам оттабара. Институто доккха практически новкъостал де деза школашта дешара-хьехама болх тоабарна.

Института дирекцес а партийни бюрос а керттера уйла тIайохийт идейно - теоретически, идеологически болх тоабарна, дешареи къахьегамеи дисциплина чIоагIъярна.

Коммунистически кхетамца студенташ хьалкхебарна боккха лоархIам болаш хиларах тарра институте дика вIашагIбеллаб XX съезда исторически решенеш а, партен Центральни Комитета Пленумий соцамаш а, марксистско-ленински теори а Iомадара болх.

Ше дика пайдане гIулакх хилар хьахьекхад хаттарийи жопийи сайренаш увттаяро. Цу гIулакха еш доттагIлен, Iилман, искусствон хьакъехьа тайп-тайпара докладаши, лекцеши я.

Институте вIашагIъеллай Нохч-ГIалгIай иллени халхареи ансамбль, хореографически, драматически, струнни, иштта кхы дуккха а кружокаш, 500 студент юкъе а волаш 8 спортивно - массови секци.

Института коллективо щий беррига низ тIабохийтаргба шийна тIадожадаь, дика говзал йолаш бола хьехархой кийчбара декхараш кхоачашдарна.

Х. ПЧЕНТЛЕШЕВ,
пединститута директор.

Колхозника Сайнароева дезал

1957 шера октябрь бетта шеваьхача юрта — Первомайски района ДаьттагIе цIавера 82 шу даьнна воккха саг-гIалгIа новкъ. Сайнароев Муса. Ше цIавенача хьалхарча деношка Муса шийца ший кхо воI — Идриси (32 шу), Асхьаби (20 шу), Дреси (17 шу) — волаш колхоза правлене а вена, ший дезала болх бийхар. Колхоза правленес воккхача сага дехар кхоачашдир: Идрис плотникалла хьожавир, Асхьаб—трактористалла, Дрес — конюхалла хьожабир. ХIаьта «къонгаша беча балхах шо доахалургда, воккха саг, хьо хьайна са а лоIаш, сатийна Iе мара везац», шийга аьлча Мусас эгIаз а ваха аьлар:

— Вай партеси правительстводоси хьайбаш леладар гIулакх дегIадара чIоагIа теркам бу. Цудухьа аз дехар ду со колхоза бежа Iул доаржаде хьожавар. ХьалхагIа а со колхоза Iул доаржадеш хиннав, хIаьта вай районе мел йола моттигаш а йовз сона.

Иштта Сайнароев Мусас Орджоникидзе цIерах йолча колхоза гIокказ хилар. Дика болабир Мусас ший болх: доаханга дика хьожар, доахан дикагIа йолча моттигашга доажадора. ХIара Iаттагара йоаккхаш йола шура ши литр лакхаяьлар. Мусас дош деннад доаханга кхы а дикагIа хьожаш, Iул гIаьххьа Iангара доаккхаргда ше, аьнна.

Дика дезал ба Сайнароев Мусий бараш: ДаьттагIе бахача наха юкъе дика сий долаш, наха безаш. Мусас леладу жа Iули цун воIо лелаю говраши тешшамерча кулгашка я оал колхозникаша. ХIаьта трактор йоха ца йохаш, дика болх беш я: цигача — Сайнароев Асхьаб ва. Плотник вола Идрис масса хIама де кхоаву: колхозе ше беча балха боарам тIеххкхоачаш а бу шоашта чуIе цIенош хьалдеш болча наха гIо а ду.

ПЛИЕВ А.,
ШАДИЕВ Т.

Дика доладаь гIулакх

Одесски область. Цунна карагIдаьнна хIамаш бахьан долаш вай мехка дика йовзаш я Социалистически Къахьегама Турпалхо, СССР-а Лакхехьарча Совета депутат Макар Анисимович Посмитный председатель вола Березовски районера Буденне цIерагIа йола колхоз. Доккхий хIамаш карагIдаьннад колхоза животноводашта. ДIадахача шера уккхаза юртбоахаман лаьттан хIара 100 гектара лоархIаш 120 центнер дулхи 450 центнер шурен даьккхад.

Шерра-шера дуккхагIа хул колхозникашта тIабоагIа пайда. Масала, виъ саг болх беш а волаш болча колхозника И. Ф. Гангалой дезало трудоденоех дахача шера 30 эзар сомал совгIа ахчеи, 240 пунт кIаи, кхыйола продукташи ийцад.

Шоай материальни а культурни а хьал тоадаларах колхозникашка торо хиннай, шошоай доалахьа леладеш дола доахан кхоабилга пайдана ца хилар хьаала. Колхозникаша йоахар, ши-ший доалахьа лелабеча Iатта гIулакх дарга дукха ха йода, цо общественна пайдана болча балха тIера боах колхозникаш. Цу тIа а колхозо йоаккхаш йола берригача колхозникашта мел эш из лоаттае таро йолаш дукха а я.

Цул совнагIа, шоай доаханга хьежа ца безаш мукъабаьннача кхалнахага йиш хургья берашка дикагIа хьажа, колхоза общественни вахара юкъе дуккхагIа дакъа лаца, культурни салаIа.

Колхозникашта хьаштдола гIулакх хьал а лаьца, артела правленес а партийни организацес а партийни собране дийцар колхозникашкара маьхах доахан хьаэцара дош. ТIехьагIа из дош колхоза юкъарча собране а дийцар. Цу собрне къамаьл даьча М. А. Посмитне аьлар, бокъонца шоаш раьза а болаш колхозникаша хьадоххкаш дола доахан хьаэцарца артела детташ дола доахан дуккагIа хургда, юртбоахаман лаьттан хIара 100 гектара лаьрхIа доахангара йоаккхаш йола шура укх шера, планах 490 центнера мара еце а, 600—650 центнерага кхоачае тарлургда, долче, колхозага торо хургья колхозникашта мел эш шура лоаттае.

Собране маьхах доахан хьаийдарна комисси хержар, хIаьта из ший болх бе йола а еннай. Колхозеникаша хIанзлехьа а 170 етт бехкаб колхозага. Колхоз колхозникашка шура йохка йолаеннай. Цар безам бале, шура дIанаIарга а кхухьаш йохк колхозникашка.

Сурта тIа (аьрдехьара аьттехьа): шура йоххаш йола Н. Мороз дIанаIарга а йиххьа шура йоххаш йоалл Буденне цIерагIча артела колхозникашка Д. Стояновайгеи Р. Суховецкегеи.
А. Фатеева сурт. ТАСС-н Фотохроника.

Колхоза собранера

Январь бетта Серноводскерча «Ленина» цIерагIча колхозе венача, сага цига цхьа деза ди да мотталургдар. Шоай даьй мехка цIа а баьхка, цу дийнахьа колхоза юкъара собрани а яь, колхозе дIаэцаш болча нохчашта да а дар из деза ди.

Iуйрийна 10 сахьат даьлча мара собрани йолаяла ца еззашехьа, 9 даьлча денз собранехьа а баьхка цхьабараш иллеш оалаш, цхьабараш халхараш деш, сакъердаш бар колхозникаш.

Цу дийнахьа колхозо дIаийцараш 140 гаргга дезал бар. Царна юкъе бар колхозе дика болх барца белгалбаьнна бола новкъ. Асаев Пепа, цох тарра кхы дукха бараш а. Асаев Пепий 60-нел тIех шу да, хIаьта а укх тIеххьарча шинкхаь бетта бIаь гаргга къахьегама ди даьккхад цо.

Цунах тарра дукха шераш долаш воккха саг ва новкъ. Дадаев. Ше вай мехка юха цIавеча денз колхоза юкъарча жега воалл из, 400-нел совнагIа къахьегама денош даьхад цо.

Серноводске бахаш хиннача эрсийи шоай мехка цIабаьхкача нохчийи доттагIал а хоза гIулакх а къаьгга дикагуш дар цу дийнахьа.

Колхоза юкъара собрани чакхйоаллаш къамаьл дир ССКП Сунженски райкома секретара новкъ. Чадовс.

Собрани чакхъяьлча балхара мукъа бола колхозникаш цIа ца болхаш юхе а Iийна, цу дийнахьа сарралца нохчийи эрсийи ашараш а лекхаш, иллеш а оалаш, нохчийи эрсийи цхьана халха а бувлаш боккха сакъердам оттабир. Колхозникаша йоах: Тхоай колхозах йоахача Сийлахьча Ленина цIера сийдеш дика болх а бергба оаха, цхьабарт а хургба тха.

САМПИЕВ ХЬ.,
ССКП сунженски райкома инструктор.

Даьшта-ноаношта бола хьехам

Берех лета мегаргвац

Социалистически общественна эшшача тайпара, дика гIулакхаш доахкаш а, Коммунистически кхетам болаш а шоай бераш хьалкхедарна фу эш, мала эш ховш, доккхача, паччахьалкхен лоархIам болча цу деша даиман уйлаеш ба вай социалистически Даьхен чу бахача даьй-ноаноех дуккха а дуккхагIа бараш. Къахьегам безаш, адамашта пайдана дола гIулакхаш доахкаш, вай замалахь товш доаца гIулакхаш ца леладарал совнагIа, уж гIулакхаш гоама долаш шоай тIехье хилийта дас-нанас, советски школашкарча хьехархой коллективашца дага а боалаш, беча балхо Iалашду керда, коммунистически кхетам болаш вола саг хьакхувлга.

Бакъда, **даьшта** - ноаношта юкъе хIанз а нийслуш ба шоай декхар дика кхетадинза, еттарцеи човхамцеи мара бер кхетадулургдац, яха, зене а гIалат а уйла йолаш бола нах. Царна хет «каст-каста дегI хьувш ца хилча бер кхетаде могаргдац», «бий-тIоара еш хилча бер дика Iам», «тIаьда боллаш хьовзабе беза саьрг», аьнна. ДIаяхача къаьнарча замах юхейиса харцахьара уйлаш я уж.

ХIана хет цхьаццаболча даьшта-ноаношта бера еттарах пайда боалаш санна?

Йийттачул тIехьагIа берагара шоашта гур цар харцахьа кхетадарца хул из. Дас-нанас шийна йийттача цхьан юккъа, бIаргакъайла даллалца, мутIахьа дийрзача санна, кIаьдделча санна хул бер. Цун кер чу улла шийла ша, цун делха дог, цун лаза ховха дегI бIарга а ца гуш, «еттарах пайда-м боалаб», аьле хеталу, кхы а шийна еттар кхераш, моттийта беро леладер мара бIарга ца гуш болча даьнеи нанней. Еттарах, чувхадарах бер кхетаргда, аьнна, хетарал доккхагIа гIалат хила йиш яц.

ЧIоагIа йоацаш, кIаьда оамал йолаш долча берах дана леташ хилча, бер кхераш хул. ХIаьта еттарца унзардаьккха бер хIилла лелаяра, оапаш бувцара, шийна хетар дIа ца оалаш чудоалладара тIера хул. Кхерам тIалатташ хиларо массе а хана теIаду бера хьинар а, лоIам а. Цох энжи а даьле, хьаькъала тIехьа а, оамала зовза а хул из.

Оамал чIоагIа йолаш долча берех да-нана леташ хилча бер массаза а дорха хул. ХIаьта дас-нанас еттарца дорхденна бер нахаца Iимерза доацаш, эхь-эздел доацаш, воккхагIчун доагIаш дола сий ца деш, эггара хьалха ший даьи наьней сий ца деш Iам.

Ловзара, адара, лувчара, нийссархошца хьоашал леладара чIоагIа тIера хул бераш. Иштта вар Тухан а. Дийтта шу а даьнна пхийтталагIча шера чу венна кIаьнк вар из. Цкъа говр хи тIа йига, аьнна, да кхайкача Тухан коа воацаш хилар. Говра юхь а лаьца да ше вахар говра хий моладе хи тIа. ХьалхагIа Iам тIа лийча а лийча, хил дехьа сийнача баь тIа бургацах ловзаш доахка дуккха бераш бIаргадайра даьна. Царца вар Тухан а. Чуволле аьнна дас кулг лостадеш а дайна, чехка хих а ваьнна, безамера ловзар а дита, даьл а хьалхагIа хьийдда чувера Тухан. Дас кулг ма лостадий а хайра цунна ший гIулакх меттахьа доацилга.

Да а тIеххьа-тIехьа вена чукхаьчар.

—Аз массаза аьннад хьога айла юкъе ма лела, хи тIа ма аха, коара дIа ма вувла? — аьнна тIачувха эттар да.

— Кхы вIалла а гIоргвац со, дади, хьай даьла духь ма етталахь сона! — аьнна хьоаставелар Тухан, ше массаза а деш хиннача бесса, бIаргаш а къоарзадаь, саьрг а баьккха-тIавоагIа да бIаргавайча. Да юхаваланзар. Ше Iомадаь хинна акха гIулакх чакхдаьккхар цо.

Кхыметтел хьайбанна а селла чIоагIа бетта карагIдалар тамаш йолаш, ший ханнарча берашца бургацах ловзар мара кхы бехк боацаш, шийна Iоваьча ший кIаьнка бийтта зIаммига юхк йоацар юхе ца юташ, кхоачабир дас битткъига тIаьда саьрг.

Водари дикадари къоастадеха кхаьча волча Тухана дагахьа веза хала да, цхьаккха дар бахьан доацаш, дегI дохадеш ший летарах. Царна юкъера гIулакхаш массаза а хийра хургда, даьца дагавоалаш, дикадар, водар цунга хоатташ хулалургвац Тухан.

Ший берех летача дас-нанас цIаккха а меттадоагIаргдоацаш доходу бера эггара бочагIа, дезагIа дола хIама — да-нана дезаш, цар сий деш, царех тешаш хилар. Еттарца, низаца бер кхетаде гIертаро бераштa хьалхашка а чIоагIа ийрча доах даьи наьнеи гIулакхаш. ХIаьта бокъонца коммунистически кхетамца бераш кхедарна эггара чIоагIагIа эшаш дар —бера ший даьх-наьнах массаза а нийса кхел еш, цIаккха а харцахьара хIама дергдоацаш саг хетар да. Бераштеи даьна-наннеи юкъе эггара боккхагIа бола тешам ца хилча, акха оакхарий санна дорха уж шоай берех летарах, даьи наьней низ кхоачаргбац цIенача дегашца, доккхача хьаькъалца, нийсача кхетамца шоай бераш кхеде, царех адамашта а мехка а эшшача тайпара бIаргбизза нах бе.

Цхьаккха бокъо йоацаш, даа ца тоъаш, дувха ца кхоачаш, качара къел дIа цайолаш къахьегамхой баха а бала а мотт йоацаш хила хьийзача къаьнача, паччахьа ханара хьадоагIаш гIулакх да даи нанеи берех летилга. ТIалаттача Iоадкъамо сабIарздича шийл ийшачоа, бехк бале а беце а, хьалхагIа шийна нийсвенначоа бийтIоара ярца «дог доассаде» гIортар цу хана саг. ХIаьта цун «дорхал» эггара хьалха берехи истехи йодар.

Паччахьа хана школашка а могадеш дар бераштa еттилга, къаьстта чIоагIагIа вайнаха юкъе хиннача хьужаренашка а могадеш. МассагIа бер лелар цу хана бахьан долаш а доацаш а йийттача гIажах кулг дийсте. Харцон Iаьдала мутIахьа болаш, бакъахьа дале а, харцахьа дале а, шоаш ях-яхар деш бола нах цу берех бе гIерташ дар из.

Советски Iаьдал эттача денз вай мехка школашкара цIендаь дIа а даьккхад, хIаьта цIагIа а даьшта-нонашта законо могийташ а дац бераштa еттилга. Цхьабакъда, хIаьта а иштта моттигаш вайна юкъе хIанз а нийслуш я. Шоай берех биззаь нах белга теркал ца деш, тассаь дитаьча нахагара дукхагIа корадоагIа из харцахьара гIулакх. Беро моллагIа даь а, цхьа харцахьара хIама даьчул тIехьагIа болалу цу тайпара дай-ноаной шоай бераш «кхетаде». Луш бола «кхетам» а мишта хул аьлча, яхари дувцари **фуд ца ховш, еш** Iимадаш а йолаш, вIалла бокъо йоацача бесса бера етташ хул.

Берех летаваьннача дас е нанас шоай берашка дувца хьаштдоацар денгара денга совдоал, берий хьашташ вIалла теркал а ца деш, царна Iадкъар, царна дезар фуд ца ховш, тIа-тIа хийра боал уж. Берех леташ да хиларах цIен боккхагIа болча дезалашта юкъе а Iимерзо йохаш, ца тоам боалаш моттигаш а нийслу. Цу дешо берригa дезал а шоайла оxца боах.

Да-нане, е цIен дезалцара кхы воккхагIа вола саг берех летилга — дIадаьннача капиталистически Iаьдалах юхедисаьча воча, тишача гIулакхех эггара вогIа дола гIулакх да. Вай къона тIехье коммунистически уйланца хьалкхеелга лера тIара доахача цу воча гIулакхаца массе а оагIорахьара къовсам лоаттабе беза. ХIара советски сага декхар да да-нана, е кхывола воккха саг берах леташ воаллаш шийна бIаргавайча цу юкъе чугIорта а, из харцахьара гIулакх соцадайта а.

Ший бер бокъонца дезаш дола да-нана бера дага мел дар ховш хила деза, цхьабакъда, цун «дег тIа» кхоачилга човхамцеи летарцеи хила йиш йолаш-м дац. Бер човхамга медоакх, цо шод чIоагIагIа бу шийна чудоаллачоа, халагIа хул цун дагардар ха, хIаьта бокъонца коммунистически кхетамца, гIулакх, эхь-эздел долаш, къахьегам безаш бер хьалкхедарна даи нанеи декхарийла да шоаш хьалкхевер шоай цIен дезалхо хинна ца Iеш, социалистически обществa член хилар массайолча хана дагакхаба, нагахьа санна из во, харцахьара гIулакхаш доахкаш кхийча, цун гIайгIа шоашка кхаьча ца Iеш, ерригача обществога а кхоачилга ховш хила.

Вай Советски берашкара яр хоза, иразе ха я. ТIехьале дика йолча массе а гIулакхага бода никъ царна даиман хьабийлаб Коммунистически партес а Советски правительствос а. Вай советски дезалашта юкъера гIулакхаш а, хьалха паччахьа хана хинначарна вIалла тара доацаш, шоай овлан тIара хувцаденнад.

Вай хана сагах яхка езаш мел йола дика оамалаш а йоахкаш(ший социалистически даьхенна ма эшшара воI е йоI хьалкхеделга тIехдаьнна хала гIулакх да. Кхы цхьаккха а дале тамаш я цул халагIеи бехктокхамегIеи гIулакх. Цудухьа из дага ма деххе а даь воалаш гIулакх дац. Дас-нанас цIаккха а кIорда ца деш, цхьанна минута а тесса ца дуташ, зIамига даь а доккха даь а, бераштa хьалхашка харцахьара хIама дирах даиман лоралуш, фуннагIа хилча а сих ца луш, берий дагардар довзаш де дезаш гIулакх да из. ДегI дахьаш латтача берий унахцIенонна доккха зе а тохаш, уж энжи а доахаш еттарахи, уж унзар а доахаш тIачувхарахи кхоачаш хила йиш йолаш гIулакх дац нийсача, коммунистически уйланца бераш хьалкхеделга.

Бераш — вай ираз, вай дега гIоз я. Коммунистически партес а советски правительствос а цхьаккха хIама юха ца озаш даиман йоакхо ю вай бераш хьаькъале, оамале, хозача гIулакхаца, шоай са санна Даьхе езаш хьалкхедарна. Из гIулакх цIаккха а диц ца долийташ хила беза даьй-ноаной а.

ОСМИЕВ.

Нохч-ГIалгIай республика юхаметтаоттаярца дешар хьехача болхлой цхьадолча декхарех

Коммунистически партеси Советски правительстводоси массайолча хана йоакхо еш а хьожаш а хиларца дика гIулакхаш карах а дувлаш кхоачашду Нохч-ГIалгIай Автономни Советски социалистически республика дегIайоалаяр.

Нохч-ГIалгIай къаман автономи юхаметтаоттаярца дувзаденна чIоагIа лоархIаме моттиг лоац нахага дешийтара гIулакхо.

Кхаь шера — 1958—1960 шерашка республике хьаергья 60 школа 20560 бер чулоацаргдолаш, 7 интернат 2600 моттиг йолаш, хьехархой училище, санаторно-хьуна школа, 24 детсад 1675 моттиг йолаш. цу гIулакха хьажодаь 210 миллион сом гаргга ахча да. Духхьал укх шера болх бе йолалургья 13 школа 3160 моттиг йолаш, 9 детсад 575 моттиг йолаш. 1958-ча шера республике школаш интернаташ, детсадаш хьаярна ерригача ведомстваша 35 миллион сом гаргга ахча дохийтаргда.

Яь яьнна болх бе дIайолаяла езаш я Шаьлан района Октябрьскии Майскии юрта советашка, Грозненски района Толстово, Надтеречни района Знаменка, Каргалински района Дубовская яхача станице, Ачхой-Мартановски р-на Самашкинске хIара юрта 240 моттиг йолаш школаш. Солнечное, луговое, Набережное, Белоречье, Сары-су яхача юрташка хIара школе 160 моттиг йолаш школа хьаелларгья, г. Грозне 400 моттиг йолаш школа хьаелларгья. Соевстки а Ачхой-Мартановски а юртий советашка а г. Грозне а массехк детсад хьаеллилга лаьрхIад.

Школаши школаш-интернаташи хьалъяра программа кхоачашъяро йиш хулийтаргья школай гIулакх тоаде а уж шеръе а школе деша аха ха мел йола бераш чулаца а.

1958-ча шера школай гIирсаш хьалдара шерра программа кхоачашъяро, гIирсаш хьалдераштеи нахага дешийтара органаштеи къахьегамхой депутатий советаштеи бехктокхамера декхараш тIадохк.

Школаши детсадаши хьалъяр керттерча даькъе «Чечингстрой» тресто леладу, цох цо хоадамболлаш ший болх айбе беза, гIирсаш хьалдар сихдеш. Партийни а профсоюзни а организацеш декхарийла я болхлошта а инженерно-технически болхлошта а юкъе социалистически яхь вIашагIа а елла цар болх дикка лакха айбелга Iалашде.

Мел эшаш дола хIама долаш да 1958-ча шера хьалхарча деношка денз болх шеррача фронтах болабе, цунца укх шера паччахьалкхено хьае мел лаьрхIа школаши детсадаши хьалъяъ яха йиш а хургья.

«Чечингстрой» тресто 1958-ча шера хьаеча школаел совгIа Нохч-ГIалгIай Совнархоза а кхыча ведомстваша а ергья школаш а детсадаш а. Республикански юртабоахама Управленес № 4 йолча совхозе интернат е еза 300 моттиг йолаш, совхозашка ши детсад йилла еза, № 15 йолча совхозе 440 моттиг йолаш школа хьалъе еза. Нахага дешийтара организацеша, меттигерча юртий советаша махулла новкъостал де деза гIирсаш хьалдерашта.

Вай республикан хьехархой цIеношца Iалашбарца чIоагIа йоакхо ю правительствос. 1957-ча шера хьехархошта чуIе цIенош хьадарна дIадахийтад 2 миллион совгIа ахча. Белгалдаьккха дола ахча дIадохийташ г. Грозне хьалду 12 шишша квартира йола цIеноши 12 квартира йола цхьа цIеноши. 1958-ча шера хьалхарча ах шера дукха хьехархой дезал кердача цIеношка чуховшаргба. 1958-ча шера городерча а юрташкарча а хьехархошта 52 цIа хьалдергда 104 квартира а йолаш.

Райисполкомаша, юрта советаша, колхозийи, совхозийи, МТС-ийи новкъостленца хьехархошта лаьрхIа дола цIенош 1958-ча шера вIашагIа а дехка даь дахарна гIо де деза.

Вай республике во кхоачашбеш ба Правительствоси НГIАССР Оргкомитетой хьехархошта чуIе цIенош самообложенех ийцача ахчах хьадарна баь соцам, 1957-ча шера самообложенех гулдаьча ахчах хьалде дезаш дар 29 цIенош, хIаьта хьалдаьраш 3 цIа мара дац.

1958-ча шера хьалдаь хьехархошта кийчде дезаш да 48 цIа, райисполкомаша контроль лелае еза, самообложенен чотах хьехархошта цIенош хьалдар дика кхоачашдар Iалашдеш.

1957-1958-гIа шу республикан школашка доладелар нохчгIалгIай къама автономи юхаметтаотташ чIоагIа болх баьржача хана. Лоацача хана къамах болча нахах хьехархой кийчбе безаш хилар, нохчий а гIалгIай а меттала деша книжкаш кийч а даь арахеца дезаш да. Къаман школай керда дешара план оттае езаш хилар. Кердача дешара шерага кийчо ярна чIоагIа болх бе безаш хилар.

ХIанз укх сахьате республикан школашка а халкъа дешара отделе а болх беш 300 совгIа нохчий а гIалгIай а хьехархой ба.

Республикан школаш дика говзал йолаш, къамах болча хьехархошца Iалашъяра гIулакх хIанз а дика кхоачамболаш доацилга лархIа дезаш да. 300 нохч-гIалгIай хьехархочох духхьал 50 саг мара вац лакхара а йистеяланза йола лакхера а хьехархой дешар дийшаьраш.

Республикан халкъа дешара отдело кийчо е йолаяьй ахкан хана курсашка хьехархой кийчбарна. Цо дехарах, Оргкомитето хьалийихай Казахстанеи Киргизеи бахача хьехархой группа. Уж берригa хьехархой юрташкарча школешка дIабохийтаргболаш ба. ХIаьта дика говзал йолча хьехархошца Iалаш хиларна кхоачам хургбац цох а. Лакхара хьехархой дешар дийшаь а юкъера дешар дийша а, хIанз хьехархой болх беш кхыча балхашка бола нах хьехархой болх бе юкъе озарна дола дош, дика уйла еш къоастаде дезаш да.

Хьехархой говзал лакхъяр аьхки йолча курсашка хьехарца Iалашдергда. 1957-ча шера 1-ча сентябрга гIалгIай, нохчий, эрсий метта а литературан а отделене деша вагIа 133 гIалгIаи нохчои, хьехархой училище деша вагIа 134 гIалгIаи нохчои. Хьагучох хIара шу тIехьа хьехархой дешара заведешка гIалгIай, нохчий деша ийбар дегIаухаргдолаш да, школашта дешархой эшар дегIаухаш хургхиларах.

Цхьайолча школашка баьча тохкамо хьахьекхад, гIалгIайи нохчийи меттала хьалхарча ах шера хьехара гIулакх хила дезача лакхал тIа хинна ца хилар.

1958-ча шера хьехархой курсаш вIашагIтохача хана а уж дешархошца Iалашъеш а цу кхоачамбоацарий лоархIам бе беза. Курсашка деша хьаийбе беза кIезигагIа хилча а 7 классал кIезигагIа доацаш дийша бола нах. Ахкан хана вIашагIтоха лерхIаш я 3 бетта йола хьехархой курсаш, цар чу гIалгIаехи нохчехи 200 саг хургва дешаш.

Нохчехи гIалгIаехи бола лакхара дешар дийшаи йистедаланза дола лакхара дешар дийшаи бола хьехархой чIоагIа эшаш хиларца тхона хетачох кердача шера денз Нохч-ГIалгIай педагогически институте — хьехархой институт вIашагIтоха еза 3 шера дешаргдолаш, нохчехи гIалгIаехи бола нах болаш. Цу гIулакхо гарггарча 5-6 шера дикка Iалашдергдар республикан школаш къамах йолча хьехархой кадрашца Iалашъелга.

ЧIоагIа уйла тIаяхийта еза хьехархой институтеи училищеи хьехархой заочни дешар дешарна. Уйла е еза кхоачамбоацаш дийша болча а хIанз а ца дешаш болча а хьехархой. Цу тайпара бола хьехархой заочни дешара юкъе а эза, цар дешаргдолаш дола хьалаш оттаде деза школашеи районашеи.

Юрташкарча школай хьехархошта доккха новкъостал хургдар г. Грознен школай хьехархой коллективаша царна шефство лелайоре. ХIаьта цу гIулакха мело лелаеш я Грозненски халкъа дешара отдели халкъа дешара болхлой профсоюза обкоми.

Укх шера дешара болх дIаболабалар кхоачамбоацаш хилар гойташ да нохчийи гIалгIайи меттала дола дешара книжкаш ший ханнахьа ара ца хецар. ВорхI тайпа цIи йолаш арадаха дезача книжкаех республикански издательствос кхо учебник мара арахийцадац, уж а 1957-ча шера ноябрь бетта арахийцар. ХIанз де дезар 1958-ча шера арадаха аьнна лаьрхIа дола 9 учебник нохчийи гIалгIайи меттала арадахар оттаяьча хана йистедахар да.

Вай школай лоархIамера дакъа да дешархой кердача Iилман лардаца кхетабар, дына гIулакхашта духьал болаш, къаьначох юхедиса во гIулакхаш цар кхетам чу хургдоацаш уж кхетабар.

Иштта белгалдаккха дезаш да, школаша дерригa деша ха йола бераш школе деша чуозар во леладеш хилар, цу даькъе къаьстта во лел йиIигаш деша чуозар. Цу лоархIамерча гIулакха е еза уйла еш яц юртий советаши къахьегамхой депутатий райсоветаши. Иштта Веденски, Шалински, Назрановски районашка школе бераш чуозар дукхагIа хила дезача кIезиглуш да. Назрановски районе 1957 шу долалуш школе чуозанза 119 бер дар, хIаьта хIанз 156 бер да. Веденски районе деша чуозанза 28 бер дар, хIаьта хIанз 108 бер да. Шалински районе 100 бер дар, хIанз 137 бер да. ДукхагIа деша ца ухараш йиIигаш я.

Назрановски райОНО заведующес новкъ. Гайтовс, Веденски райОНО заведующес новкъ. Курбановс, Шалински райОНО заведующес новкъ. Денилхановс школайи юртий советийи хьалхале лелаерашкара хоадамболлаш хьадехац бераш деша ахар лакхделга.

ДIахо ла йиш яц бIаьннешца лоархIам болаш бераш деша ца дагIар. Партийни, советски, комсомольски организацеша, дешара отделаша, школай хьалхале лелаераша цIенхошттa караэца деза вай республике дерригача берашка дешийтилга Iалашдар. Къаьстта Iалашде деза йиIигаш деша чуозар, цу гIулакха новкъарло ераш кхетамга а боалабеш.

Вай республике дIахо халкъа дешара гIулакх кхоачашдар дика Iалашде могаргда хьехархошта партен, советски, профсоюзни, комсомольски организацеша царна новкъостал деш хуле.

Н. ДЕМУШКИН.
Нохч-ГIалгIай АССР-а дешара отдела заведующе заместитель.

БIаьстан балхашта йизза кийчо е еза

МагIалбика районера «Ингушски» совхоз дукха отраслеш йола боахам ба. Цун доалахьа вай ханара йоккха юртбоахама техника, дукха доахан, жа, коа тIара оалхазараш, массехк эзар гектар ялат дика хулаш дола лаьтташ да.

Совхоза коллективо ший ханнахьа бIаьстанна кийчо ярга а махулла дикагIа болх вIашагIболларга а хьажжа кхоачаш хургда совхоза боахам тоабалар, дегIабар, паччахьалкхен план кхоачашъяр, хьайбашта доакъар Iалашдар, къахьегамхой юртбоахама продукташца Iалашбар, совхоза болхлой хьал а таронаш а лакхъяр.

«Ингушски» Совхоза бIаьстан балхашта яьча кийчонга хьажа рабселькоровски рейд йир «Сердало» газета редакцес. Тахан цу рейда материалаш кепа тох редакцес.

Юртбоахама техниканна ремонт дикагIа е еза

«Ингушски» совхоза центральни коа тIа ваьлча кхоачам ба из хIанзарча техникаца Iалашбаь боахам болга ха. Совхоза ковна йоккха территори хьалйизза латт кIаи хьажкIаши чуэцаш йола комбайнаш, силос хьокха машинаш, трактораш, автомобилаш, тайп-тайпара лаьттанца болх бу юртбоахама, машинаш. Мастерскера хьахозаш я ремонтникаша етта жIовнаш, тракторий таташ, наьха гIараш, лоацца аьлча, болх кхехкаш ба. Юртбоахама машинашта ремонт еш латт!

Республикан юрта боахаман управленега гуйраннеи Iаннеи лаьттанца болхбеча юртбоахама машинаштеи трактораштеи ремонт яра план кхоачашъяра рапорт а деннад совхоза дирекцес. Сводкашкеи планагеи хьажача гIулакх дика латт укхаза. Трактораш отделенешка дIайигай. Ремонта план кхоачашъяьй. Цхьаболча новкъостий дог дика айденнад из бахьан долаш.

Ханал хьалха гIадбаха хиннаб № 11 йолча «ДТ-54» яхача трактора хIанзчул цхьа кIира хьалха ремонт яьраш. Мастерскен заведующи новкъ. И. Фелобокови механик-контролер новкъ. А. Алероеви чIоагIа раьза хинна хьожаш хиннаб «Ремонт яь яьнна трактораш» яхача графа тIара цифра цаI совъяларга. Ремонт яь яьнна трактор мастерскера ара а яьнна отделене дIайодаш, мастерскена 17 километр гаьна ялалехьа еха а еха, сецай. Прокладка дехад, хьажача, кхы марка йолча трактора прокладка хиннад оттадаьр. ХIанз юха а йоалаяь шозлагIа ремонт е еза трактора, цхьабакъда, хIанз цунга хьожаш саг вац.

Совхозо цхьоалагIча отделенна мастерске ремонт а яь дIаяхийтаяр «Белорусь» яха трактор. Дукха ха ялалехьа трактор буксираца мастерске юха йоалайир. Фуд хиннар аьнна хьажача, цунна оттаяь хинна клапанаш мегаш а хиннаяц, подшипник лаьла а хиннай.

Иштта кхы машинаш а хила тарлу ремонт дика янза. Цхьа кIеззига а ледара яьча ремонто, бIаьсти ялат дIаде доладенначa хана, йоккха новкъарло ергья. ХIаьта ялат дIадера гIулакх ханах тулийтаргда. Ший ханна дIа ца дийна ялат хьувкъаргда ала йиш яц.

Цхьаккха тайпара могаде мегаргдоацаш да цхьаццаболча болхлоша, шоай декхараш эсала кхоачашдарал совнагIа, харц сводкаш телилга. Совхоза цхьоалагIчеи шоллагIчеи отделенешкарча тракторни бригадай бригадираша н. н. Евлоевеи Арапиевеи шоаш ремонт яь баьннаб аьнна сводкаш енна хиннай, хьажача гучадаьлар, цар кхыметтел цхьаккха нух, культиватор, кхыйола тIехьаювза инвентарь хьагулъяь а ца хилар.

Уж бехктокхаме озабезарий аьлча?.. Оза безар... Бакъда, уж эза-м бац.

Совхоза кхоачамболаш аьшка макхаш дац. Дирекци хIанзехьа а декхарийла я махулла чехкагIа уж Iалашде.

Мастерскеи бригадашкеи запасни оатхалаш енаяц.

Совхоза керттерча инженера новкъ. Белоглазовси механикашеи, бригадирашеи хIанзехьа а дича бакъахьа дар: ремонт йисте яьннача техниканна бема беззар, кхашка ара а бувлаш, тохкам бар да, тIаккха дикагIа гучадуврга ремонт яьча техниках доахка кхоачамбоацараш.

ДIадув фу дика кийчде деза

Вай наха оалаш да «ниттий овлан тIа кIа буц яьннаяц» аьле. Цунах дика кхеташ ба совхоза болхлой. Цудухьа фу Iалашдарна, из дика леладарна чIоагIа терко ю болхлоша. БIаьсти дIадув ялат кхоачамболлаш да совхозага.

Укх шера совхоза 8160 гектар бIаьсти дIадувча ялатий хургья. Царех 5082 гектар ялат аьхача зяба тIа а 3078 гектар бIаьсти аьхача лаьтта а дIаде деза. Хьалха аьхача лаьтто тIоадал дукхагIа чусоцаелга массанена а хов. Цудухьа хIанз вайна латтача йIовхах лаьтта аха доладоре бакъахьа дар совхоза механизатораша.

Планах 2500 гектар ялатийна лаьрхIа хьажкIаши, 1450 гектар гидуаргаши, 200 гектар гаргга доакъарийна буци, 800 гектар силоса лаьрхIа тайп-тайпара культураши дIае еза совхоза. Цу массанена кхоачамболаш фу долаш да. Бакъда, цунах молхаш тохара гIулакх хIанз а доладаьдац. Из боккхача лоархIамера гIулакх бе беззача тайпара теркам а беш, кхоачашде деза.

Вай лаьтташка эггара хьалха дIаювш йола культура

Вай лаьтташка хIанзчул хьалхагIа дIайийнаяц шекар доаккха свеклаш. Укх шера 300 гектар шекар доаккха свеклаш дIаеи кхееи еза совхоза коллективо. Цхьабакъда цу свеклай ги хIанз а Iалашдаьдац.

Из керда культура хиларга хьажжа, цун ги хIанзехьа да а дена, лабораторе тохкам бе беза.

Совхозо дIае лаьрхIай 75 гектар коартолий. ДIае Iалашъяь коартолаш-м яц. Коартолаш Iалашъяра хьакъехьа, хабарел совнагIа, хьагуш даь даьнна хIама дац.

Совхоза дукха хьакхарч я. Царна доакъарийна болакаш дIае еза. Болакий баьцах дика силос хул. Совхоза директор новкъ. Аликови кертера агроном новкъ. Дадикови цу гIулакха а иштта кхыдолча гIулакхий а дика йоакхо еш бац. Масала, хIанз а вIашагIъеллаяц дIае болакаш Iалашъярна эша бригада.

ДIабув борц цIенбе беза хIанзехьа а, хIана аьлча, бIаьсти яла а из дIабе ха хьатIакхача а гаьна яц.

Ялаташ хьувкъийтарна пайданегIа дола гIулакхаш ледара леладу

Минералащцеи кхоцеи тоадаьча лаьтташа юртбоахама культураш дукха а дикагIа а хьувкъийтилга берригнешта дика хов. Кхай тIа дIадоаржадаьча кхон цхьан тонно хIара гектарах хьадоала ялат 1—1,5 центнер дукхагIа хулийт.

ХIара шера 30—40 эзар тонна кхо кхаш тIа дилла йиш йолаш дукха хьайбаш да совхоза. ТIаккха совнагIа тIакхеташ 30—40 эзар центнер ялат да из. Совхоза дукха хало а йоацаш де йиш йолаш хIама да из.

Бокъонца тахкача кхы тайпа да лаьтта хьаьндара гIулакхаш. Совхоза кхаш тIа кхо диллара план 5 эзар тонн мара яц, хIаьта из кIезига план а кхоачашъяц совхозо. ХIанзолца кхашка дIадихьа кхо 470 тонна мара яц. Мегаргдолийтеш из тайпа, шеко йоаццаш дулургдола пайдане гIулакх тесса дита? Цу гIулакхий йоакхо е декхарийла бар совхоза хьалхале лелаераш. Бакъда, совхоза директор волча новкъ. Аликовс совхоза коллектива дика хьалхале лелаяьяц.

Геттара ледара да кхашка минералаш дахкара гIулакхаш. Дерригa а 70 тонн минералаш мара дахкадац кхашка. Укх шера 120 тонн минералаш а дахкаь лаьтташ хьаьнде дезаш я совхоз.

Хатта деза совхоза кертерча агрономагеи отделеней агрономашкеи ялаташ хьувкъийтарна фу де лаьрхIа да шо, оашош тIаийца социалистически декхараш мишта кхоачашде безам ба шун, аьнна.

Долла хIама кадраша кхоачашду

Совхозе трактористий курсашка дешаш, дукхагIа бараш гIалгIай а болаш, маIача наьхеи къаьста дешаш гIалгIай мехкарийи ши группа я. Бакъда, кадрай говзал лакхъяра гIулакх ледара да совхозе. Отделеней управляющеша а совхоза дирекцес а хIанзолца агротехнически дешар вIашагIделладац.

Массанена ховш да юртбоахамцара гIулакх кIезига довзаш, ялат леладарца говзал йоацаш дукха кагий нах шоай мехка цIабаьхкача гIалгIай дезалашта юкъе хилар. Уж кагийнах ялат кхеде, юртбоахаман техника лелае Iомабарал лоархIамегIа долаш декхар дац совхоза хьалхале лелаечарна хьалха латташ. Хатта деза, маца доладе лаьрхIад совхозе агротехнически а кхыдола а дешар?

ХIанз а вIашагIйохканза я тракторни бригадаш, механизаторашка шоаш доал дергдолаш дIаеннаяц машинаш. Цхьаболча тракторни бригадай бригадираша шоай бригадаш вIашагIа а техаяц шоаш балха ца ухаш денош доахаш а ба. Царех ва масала: Белхароев Исраил. Иштта ба кхаш леладеча бригадай бригадираш Березови, Мамиргови, кхыбараши.

Соахка а укх шера а совхоза дирекцес дукха дувц болхлой вахара а культурни а гIулакхаш Iалашдара хьакъехьа. Дийццача сацад из гIулакх. Бригадашта арара станаш яьяц, кхача кийчбе инвентарь кийчъяьяц, культинвентарь Iалашъяьяц. Уж арахьа, кхашка болх беча совхоза болхлошта, механизаторашта эшаш гIулакхаш да.

Совхоза директора н. Аликовна, парторганизацен секретара н. Энгиноевна, профсоюза рабочкома председатель волча н. Гуноевна хаций совхоза болх бераш, цун толамаш доахараш, арахьа кхашка болхбеш бола болхлой болга. Цар-м чIоагIа йоакхо е ма езий. Дика болх баьча болхлочунна чам болаш даа хIама хила деза, салаIа, самукъа даккха моттиг хила еза.

* * *

БIаьстан арара, кхашкара балхаш доладала кIезига ха мара йисаяц. Совхозе дуккха хIамаш да бIаьстан кийчо е езаш. Уж махулла сиха чакхдаха деза. Совхоза дирекци а партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш а декхарийла я махулла чехкагIа уж кхоачамбоацараш дIадаха а бокъонца бIаьстана дика кийчо яьккха а. БIаьстан балха кийчо еш, укх йисача ханах сахьат ца дойташ, бизза пайда эца беза.

Ха вайга хьежаргьяц, бIаьсти йоалаш латт! БIаьстан балхашта бокъонца кийчо е декхарийла ва хIара юртбоахама болхло.

«Сердало» газета рейдови бригада: «Сердало» газета редакцен болхлой **Хь. Галаев, Хь. Эгиев;** «Ленинское знамя» яхача МагIалбикан района газета болхло **Е. Премыслер;** «Ингушски» совхоза агроном **М. Дзортов,** кадрай отдела начальник **Х. Алероев,** контрольно-семянной лабораторен заведующи **Л. Побережная,** механик **А. Атаев.**

Ший механизатораш кийчбу совхозо

«Назрановски» совхозе 4 бетта йолча курсашка трактористий дешар дешаш 35 саг ва. ТIахургбола къона механизатораш ба уж. Совхозо ше вIашагIъехка а, совхоза болхлоша хьехаш а я уж курсаш. Хьехархой ба: совхоза керттера инженер новкъ. Льянов У. М., парторганизацен секретарь новкъ. Абадиев, нн. Ярословский, Безродный, Краева.

БIаьстан балхаш долалушехьа а кийчча ший механизатораш хургба совхоза. Кхычар а хьаллаца мегаргдолаш гIулакх да из.

З. ДАУРБЕКОВ.

Шин кхалсага рекорд

Хоржамашта хьалхарча яхье а баьнна, Грозненски хлебокомбинате грузчикалла болх беш йолча шин кхалсаго Бердникова Аннаси Абдухалимова Жанитаси укх деношка рекорд оттайир шоай коллектива юкъе. Городе бахача наха маькх дIакхухьаш болаш, цар дIайихьар 8500 кг. маькха, хIаьта цунца шоай норма 133 процента кхоачаш а йир.

Укх сахьате грузчикий бригада юкъе цу шин кхалсаго цхьакха болхло шоайла хьалха валийтац.

Керда программа

Укх деношка Грозне Нохч-ГIалгIай Паччахьалкхен иллейи халхареи ансамблен коллектива кердача программага хьажар.

Программа юкъе долх украински, молдавски, эрсий, эрмалой, нохчий, гIалгIай, иштта кхыча къамий иллеши халхараши.

ЧIоагIа секъердамеи боккха чулоацам болаши да Сардаловаси Юсуповси ду «Лирически халхар: ...Шорттига лекхаш я йиш. Сцене гучайоал тайжа хоза, цхьан хIаманга сатувсаш йоагIа йоI. Хьажа тIа кулг а дилле, безаме, кIеззига кога бухьа тIа а этте кIиръенна хьежаш латташ цхьа ха йоакх цо. Кхыйтта боагIа малх санна сийрда хинна йиIий юхь хувцалу кхоалле тIаеча санна. ЙоI Iаьрж делле юха ерз, догIа доагIача Iаьржача бус сагаь тIоа санна сийрдаяьннача юхьаца чехка юхахьож из везар воагIий. ТIаккха а дIадахача кулгашца юс из... йоI уйлашка яха латтача хана везар хьакхоач (говра баьрий), пандара оаз лакхлу, хинна сагото дIайоал, кердача низаца экkx безама сийг. Везачо ена йIовхал дIаярж еригача зале гIолла, цо кадайча боларах халхара го боаккх йоIаца. Юххера а везачоа йоIо дошо гIоз а луш соц из халхар.

Ала дезаш да, Сардалова къона артистка хилари ший дега тIара дар — дегIа оамалащца, юхьаца, дерригача дегIаца дIаала низ цун кхоачаш хилари.

Дуненцара безам, ираз дола вахар, кагийча наха балха тIа доаха керда толамаш дувцаш да халхара группо ду «Кагийча наьха халхар».

Димаеви, Эдилсултанови, Астамирови юкъебоагIаш йолча музыкальни квартето локх гIалгIай лезгинкеи нохчий ладувгIа йиши.

ЧIоагIа самукъадоаккхаш, сакъердаме халхар да Эдилсултановси, Дамкаевси, Исаковаси деш дола «Бегий халхар».

Ансамблан коллективо кийчъяь керда программа вай республика къахьегамхошта боккха сакъердами салоIами лургболаш я.

О. БУЗУРТАНОВ.

Сурта тIа: кердача программа юкъедоагIа «Говра баьрей» халхар деш халхара группа.

Шерипов Асламбека цIерагIча кердача козхозе

Вай республике эггара къонагIа ярех колхоз я дIадахача шера август бетта Первомайски районерча Дарьяльски сельсовете вIашагIъелла Шарипов Асламбека цIерагIа йола жа леладу колхоз. Цхьаккха кхоачам боаццача из колхоз вIашагIъелла яле а, дIабахача 4—5 бетта дикка дегIаенай цун материальни база.

Эггара лоархIамегIа я цига колхозо а бахача наха а хьалъеш латта гIишлонаш.

Жа чудохка кхоъ желл кийчдаьд, хIаране чу 2000 устагIа чухошаргболаш, йистеяла йоал 500 котама кийчъеш йола птичник а, хьалъе йолаяьй 3000 центнер фийгболча ялата кийчъеш йола склади, 2000 жена кийчдеш латта цхьаькха желли, колхоза контора лаьрхIа цIеноши. Цул совгIа хьалдаь даьнна а хьалдеш латташ а дуккха бахача наьха цIенош а да.

ДукхагIа бола колхозникаш гIишлонаш хьалъеча балхаш деш ба, хIана аьлча хIанз укх сахьате цу колхозе кертера болх ба из. Колхозе сацца болх беш 132 колхозник ва. ХIаьта царех дукхагIа бола колхозникаш бокъонца дог а лазаш, шоашта тIадилла гIулакх дизза чакх а доаккхаш, колхоз дегIайоалаярна тIабийрзза къахьегаш ба. Царех ба гIишлонаш хьалъеча хIара денна норма тIехккоачаш а еш болх беш бола Цицкиев ИбраьхIами, Цуров Iийсаи, Льянов Султани. Шоашта йиллача ханал кхоалагIа дакъа ха хьалхагIа йисте яьккхар цар птичник а.

60 шерал тIех ха яьнна воккха саг ва Мурзабеков Къаьдар. Цхьабакъда, дIадахача 60 шерага юха а хьежаш, ший къахьегамца колхоза балхах дизза дакъа а ца лоацаш вагIаргварех-м вац Къаьдар. Ший массаволча дезалхочунца цхьана ферман жена гIулакх делга тIа а лаьца болх беш ва из. ХIаьта 300 гаргга жена 4—5 километр гонахьара доакъар хьатIа а кхухьаш уж Iалаш деш ва Илиев Махьмад-Гири а. Атта болх бац из, къаьстта хIанз, жа цхьатарра дахка доладенначa хана.

Колхозерча йиъ бригадах болх дикагIа леларца белгалъяьнна я Хаматханов Султанеи Шовхалов Хамарзаси хьалхале лелаю бригадаш.

— Тха колхозникий эггара дикагIа дола гIулакх хет сона — массава а къахьегама дисциплина дика а йолаш, колхоза боахам дегIабоалабара йоакхо а еш тIабийрзза къахьегаш хилар, — йоах колхоза председатела Цицкиев Iаьлас.

ХIанз колхозе 640 жийи, 126 никхи, 350 га Малгобекски районе дIадийна кIаи, цхьа автомашина, цхьайола юртбоахаман машинаши мара яц. Цхьабакъда, 2500 жаи, 5000 котами, 300 никхи ахча а дIаденна кастта колхозага хьакхоачаргдолаш да, хIаьта цул совгIа 3600 дIайогIа ийца сомий гаьнаш я. Кхо-диъ шу даьлча йоккха сомий беш хургья колхоза. БIаьсти яьлча дIае лаьрхIа 50 га хьажкIаши, 10 га коартолаши, 10 га харбазаши пасташи, 2 га овощаши я.

Колхозе хIанз эггара доккхагIа дола кхоачамбоацар а саготагIа дола гIулакх а да транспорта гIулакх. Колхоз боккхача наькъа юстара а районни центра гаьна а (120—130 км) хиларца, хIаьта цаI мара йоаца машина мухь кхахьа мара, нах тIаховшабе бокъо йоацаш а хиларца йоккха сагото лелаю колхозникаша.

БIаьстанара кхашкара балхаш дIадолалуш колхоза бизза болх дIачакхбаккха 3—4 автомашин кхы эш, хIаьта цхьайола юрта боахаман машинаш а эш. Цул совгIа, Малгобекски районера колхоза денна 400 га лаьтта гаьнна кхоачам бергболаш дац.

— Уж кхоачамбоацараш а кастта дIадаха йиш йолаш да, нагахьа санна тхона шоаш декхарийла йолча организацеша новкъостал а дойя, тха колхоза цар йоакхо а йойя, хIаьта ялхлагIа пятилетка кхоачашхинна чакхйоаллаш колхоз республикерча йIаьхегIа йолча колхозашта нийслуш хьал а оттаргья, — йоах Цицкиев Iаьлас.

С. Котиев

Вахара юстара

Коммунистически партеси Советски правительствоси хадданза йоакхо ю советски наьха вахар а культура а тоаяра, цу гIулакхa мел эша торонаш Iалаш а ю.

Малгобекски районе культуран ши цIа, йиъ болхлойи итт совгIа юртареи клубаш, цIе уголокаш, йиитта библиотека я. Царех цхьаяраш йоккха опыт йолаш я. Дика болх бу «12 лет Октября» яхача клубо (заведующи н. Зосимова). Цу клубе къахьегамхошта каст-каста лекцеш еш, докладаш ю, кинофильмаш хьувкх, самодеятельноста концерташ увттаду, къона болхлой производствон дикача болхлошца вIашагIбетталуш сайренаш ю.

Дика вIаштIехьа баьккха ба Вознесенскерча библиотекан болх. Библиотекан заведующи йолча н. Львоваси цунца болх берашеи дика бувзам лоаттабу производствон дикача болхлошца — «Кавказ» яхача колхоза агрономашца, зоотехникашца, малгобекски МТС-ан механизаторашца, хьехархошца. Цар новкъостал ду наха керда книжкаш дIадовзийта, юрта боахаман дика опыт дIайоаржае, бригадашка а фермашка а лекцеш, беседаш увттае, «кхай тIара листовкаш» арахецаш библиотеко беча балха тIехь. Ала йиш я юртара библиотека Iилман кхетам дIабоаржабара центр йолга а колхоза болхлошта керда толамаш даха новкъостал деш йолга а.

Цхьабакъда, ерригача культурни-просветительни организацей болх цу тайпара лелац. Масала, Алански культуран ЦIагIа 250 моттиг йолаш йоккха зрительни зал я, цул совгIа библиотека, кружокаша болх бу цIенош да. Укх тIехьарча бетта кинои халхараши мара цхьаккха хIама хиннадац цига. Кино доацача хана культуран ЦIагIа баьхка кагирхой чIоагIа сагот дале хул. Самодеятельноста концерташ наггахьа мара хилац, хIаьта хулараш а сакъердаме доацаш, эргадаханза хул.

Кагирхошта чIоагIа сакъердам болаш гIулакх леладе йиш я цига: лекцеш еша, сакъердаме сайренаш, читательски конференцеш, дикагIа болча писателий произведенех лаьца музыкально - литературни сайренаш. Укх тIехьарча хана бетта цхьа лекци мара ешац цига.

Харцахьа да «Ингушски» совхоза хьайбаш леладечарнеи механизатораштеи хьалхашка оттадаьча декхарех культуран ЦIа юстара дувлилга. Совхоза коллективо яьха коталонаш тIайола, дикагIа болча доярка й—Гагиева Аьсетец, Розайи, Галаева З., хьажкIаш лелаеча Акоп Агодженянца, комбайнера А. Атаева, чабан волча Пешхоева С., хьакхарч лелаеча Кузьгова Л., иштта кхыбарий толамаш тIадола таблица лаха эттача корайоагIаргьяц.

Ног-Цард яхача юртарча клубе веча «Ингушски» совхоза 3-ча отделенен болхлой леткъаш хул, хIана аьлча цу клубе во хьахьокх кино, цул совгIа звук во я. Клубе веча керда журналаши газеташи деша йиш яц, библиотекан заведующи новкъ. Мержоев волча дийша ваьнна книжка дIа а денна керда дар хьаэца йиш яц. Лакхерча Ачалкхе, «Ингушски» совхоза центральни усадьбе, Вознесенски культуран цIагIа культурно-кхетама балха гIулакх во лел. Иштта во лел из болх Малгобеке а цунна гонахьарча культуран цIеношка а. Цу гIулакха оарцагIа балац горисполкома культуран отдели комсомола горкоми, партен горкома агитацен отдели.

Цу гIулакхага хьажа а хьажа культуран отдело а комсомола горкомо а клубан хьалхале лелаерчарна новкъостал де деза клубайи культуран цIенойи болх дикагIа леларгболаш.

В. САВЕНКО.

Дикеи чехкеи хьалдеш латт цIенош

Лаьттан тIа мел долча хIамал везагIа саг а лоархIаш Советски мехка хьа мел деш дар сага вахара ираза, цун дега гIоза деш да.

Центральни Комитето а Советски правительствос а тIехьарча шерашка чIоагIа бехктокхаме декхараш оттадаьд гIишлонаш хьалъечарна хьалхашка. Цу балха чIоагIа теркам а беш, хIара бетта шоаш тIаийца декхараш тIехккоачаш а деш лелабу шоай болх «Чечингстрой № 1 йолча ГIишлоний Управленен болхлоша (прораб новкъ. Петросянц В. А., мастер новкъ. Стегленко В.).

ХIанз цу управленен болхлоша хьалдеш латт, Калинина цIерагIча поселке шишша квартира йола 15 цIа.

1957 шера 4-ча квартала план 118 процент кхоачашъяьй цу управлене болхлоша.

Цига цIенош хьалдеча дика болх беш я каменьщикий бригада (бригадир новкъ. Долгих В.). Цу бригадерча болхлоша новкъ. А. Даудовси В. Орловси хIара бетта план кхоачашъю 110—115 процент. Каменьщикел тIехьа ца бусаш дика лелабу шоай болх плотникаша новкъ. П. Кречестовси, В. Хитровси, В. Лебедевси. Цар хьаяь хIама масса хана тешам болаш я йоах мастера новкъ. Стеглецова.

ХIанз СССР-а а Нохч-ГIалгIай АССР-а а Лакхехьара Советаш харжара сийна болхлоша декхар тIаийцад 16 марта, хоржамаш хулача денга кхачалехьа шишша квартира йола 15 цIа хьалдаь йистедаккха аьнна. Из доккха декхар кхоачашдарна январь бетта дика къахьегаш ба беррига болхлой. Къаьстта царна юкъе шоай болх дика беш ба штукатураши маляраши (мастер новкъ. Сушков Л.).

Цхьабакъда, тха балха юкъе эшаш цхьаццадола хIамаш да йоах болхлоша, цудухьа оаха чIоагIа дех «Чечингстрой» треста Подсобни Предприятей Конторан хьалхале лелаерашкара а, снабженен отделагара а, тхона масса хана тоъам болаш, дика материал хилийтар. Тхона тоъам илац цхьан дийнахьа хьакхухьача раствора 3—4 кубометрах, хица йошаяь гIум мара из а яц бокъонца йола раствор, иззамо во гIулакх бахьане цхьаццайолча хана болхлой, шоай бе безача тайпара болх хьабе йиш хилац.

ХIанз цига чIоагIа теркам бе безаш да хий Iодиллар. Яьха латташ траншеяш я, Iайилла водопровод яц, чухерцаш латт траншеяш хIанз. Цу гIулакха чехка хьажа веза ГIишлонаш еча 4-ча Управленен начальник новкъ. Нимынский.

ГIишлош еча 1-ча управленен беррига болхлой, шоашта юкъе 16-ча марта хулача хоржамий сийна социалистически яхь а йоаржаяь, шоаш тIаийца декхараш кхоачашдарна шоай низ ца кхобеш къахьегаш ба хIанз.

ВИСАНГИРЕЕВ.

Редактор **М. ЛЬЯНОВ.**

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 23, телефоны: редактора 2-07-01, отдела партийной жизни 2-41-23, 2-25-72, корректорской — 2-30-91.

СФ00243. Типография им. 11 августа 1918 года, проспект Революции 32/3. Заказ № 829.